

Επιστημονική Εκδήλωση

Θεραπευτικές Προκλήσεις στο ΣΔτ2: Υπάρχουν αποτελεσματικές λύσεις με νέα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ιδιότητες;

ΤΕΤΑΡΤΗ 22 Οκτωβρίου 2014
Ώρα: 18:30-22:30
STUDIO "ΠΙΘΑΡΙ" - Αργίριο

Συνοσηρότητες στο Σακχ. Διαβήτη τύπου 2: Η σημασία της νεφρικής δυσλειτουργίας, στην επιλογή της αντιδιαβητικής αγωγής

Ευθ. Καπάντας

Διευθυντής
Τμήμα: Διαβήτη-Παχυσαρκίας-Μεταβολισμού
Νοσοκομείο Metropolitan

Δομή της ομιλίας

- **Συνοσηρότητες στο Σακχ. Διαβήτη τύπου 2**
- **Η σημασία της νεφρικής δυσλειτουργίας στην επιλογή της αντιδιαβητικής αγωγής**

Δομή της ομιλίας

- **Συνοσηρότητες στο Σακχ. Διαβήτη τύπου 2**
- **Η σημασία της νεφρικής δυσλειτουργίας στην επιλογή της αντιδιαβητικής αγωγής**

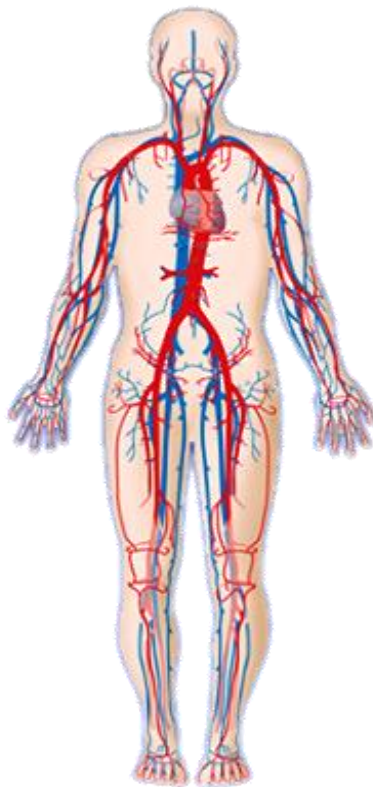
Ο σακχαρώδης διαβήτης τύπου 2 σχετίζεται αιτιολογικά με πλήθος σημαντικών επιπλοκών

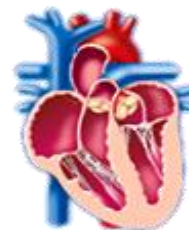
Διαβητική Αμφιβληστροειδοπάθεια:
1^η αιτία τύφλωσης¹

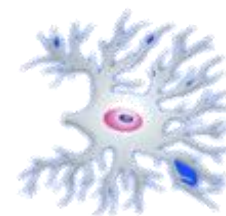
Διαβητική Νεφροπάθεια:
1^η αιτία αιμοκάθαρσης²

Αγγειακό εγκεφαλικό:
αυξάνει τη συχνότητα³

Καρδιαγγειακές παθήσεις:
αιτία θανάτου του 75%
των διαβητικών⁴

Διαβητική Νευροπάθεια:
1^η αιτία μη-τραυματικών
ακρωτηριασμών⁵

¹Diabetes Care 2003;26(Suppl.1):S99-S102

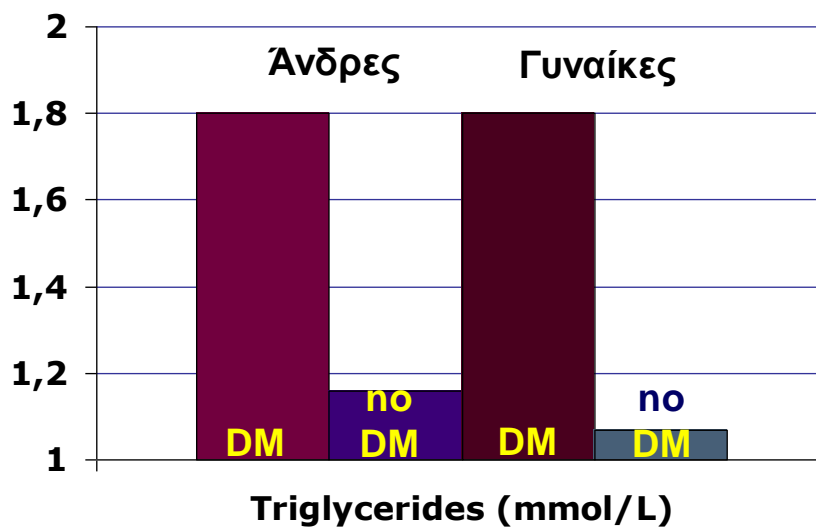
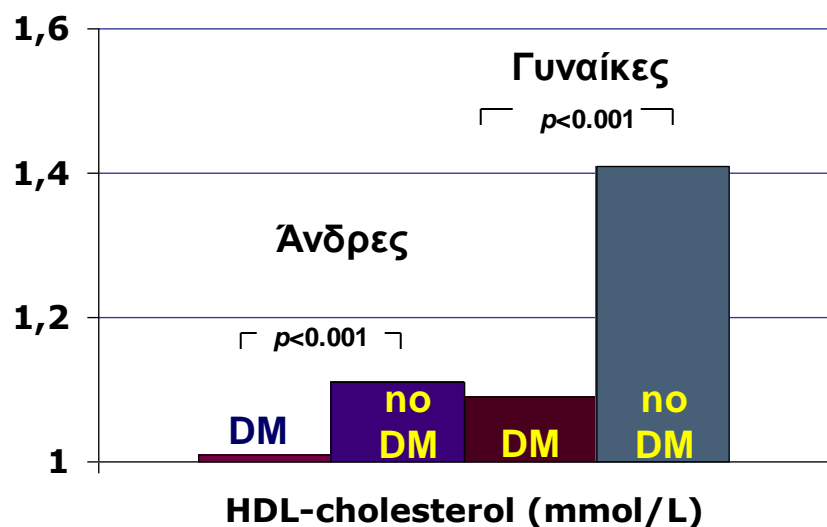
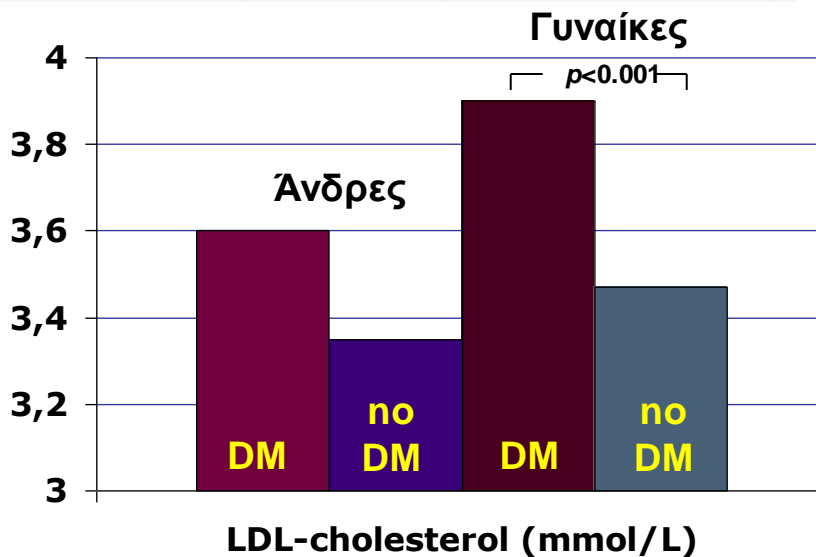
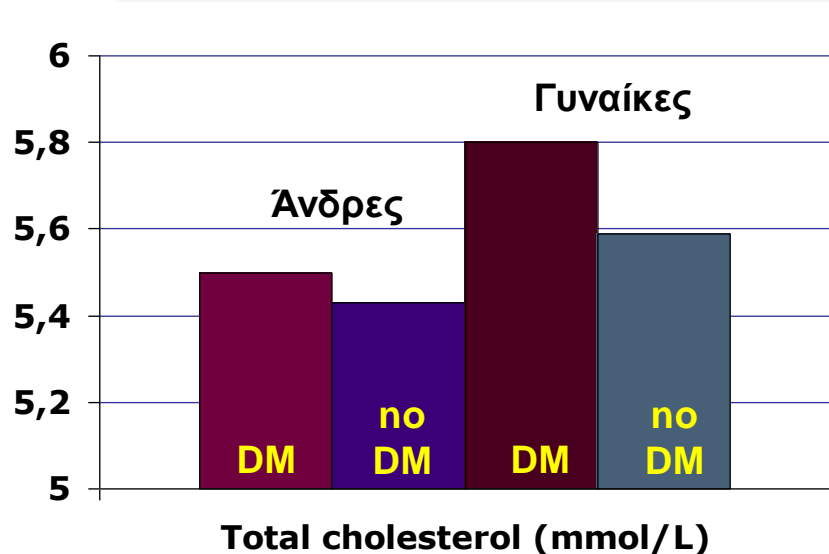
²Diabetes Care 2003;26(Suppl.1):S94-S98

³Am Heart J 1990;120:672-676

⁴In Textbook of Diabetes 1997

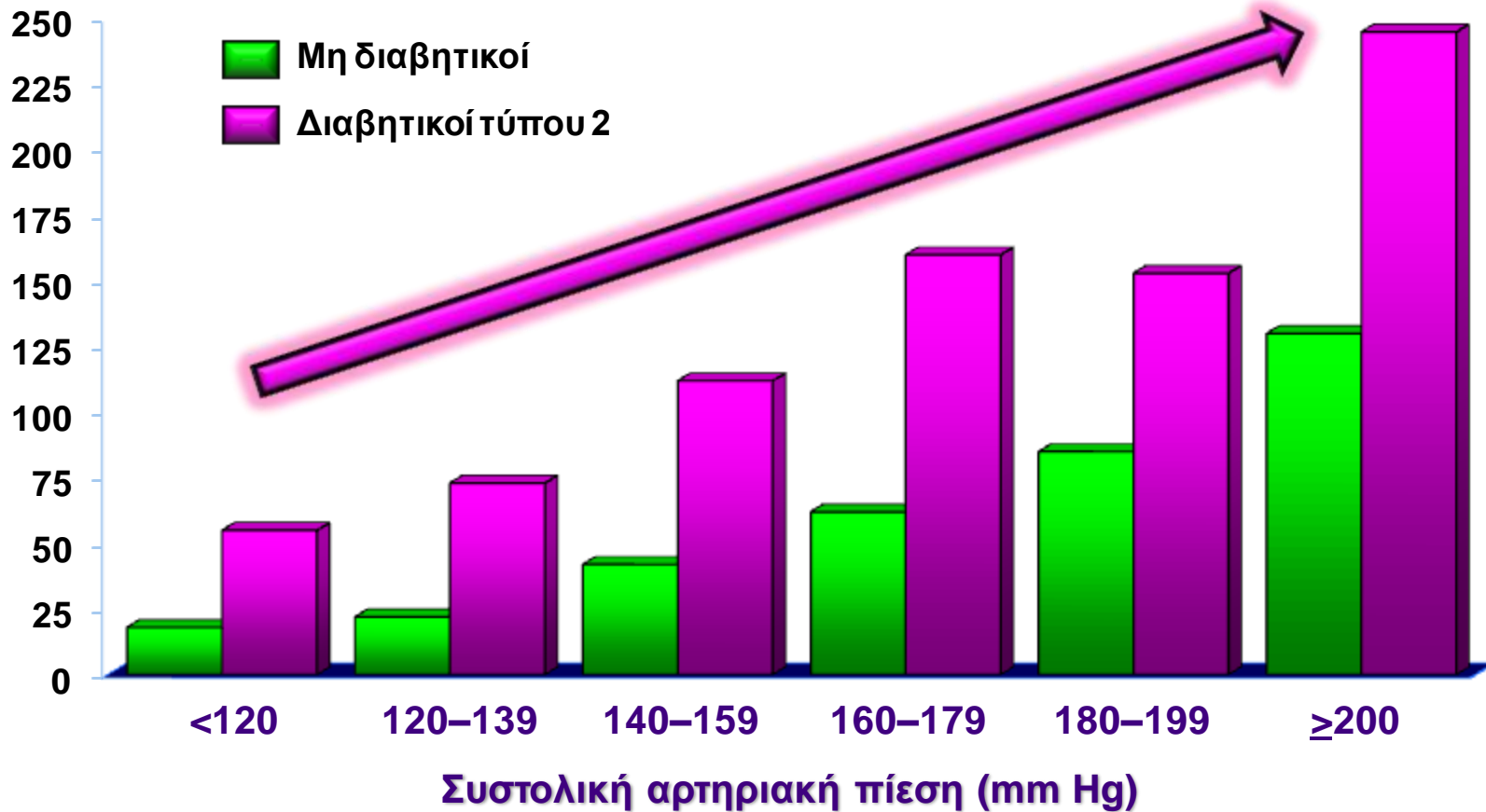
⁵Diabetes Care 2003;26(Suppl.1):S78-S79

Λιπιδαιμικό profile σε διαβητικά & μη άτομα (UKPDS)

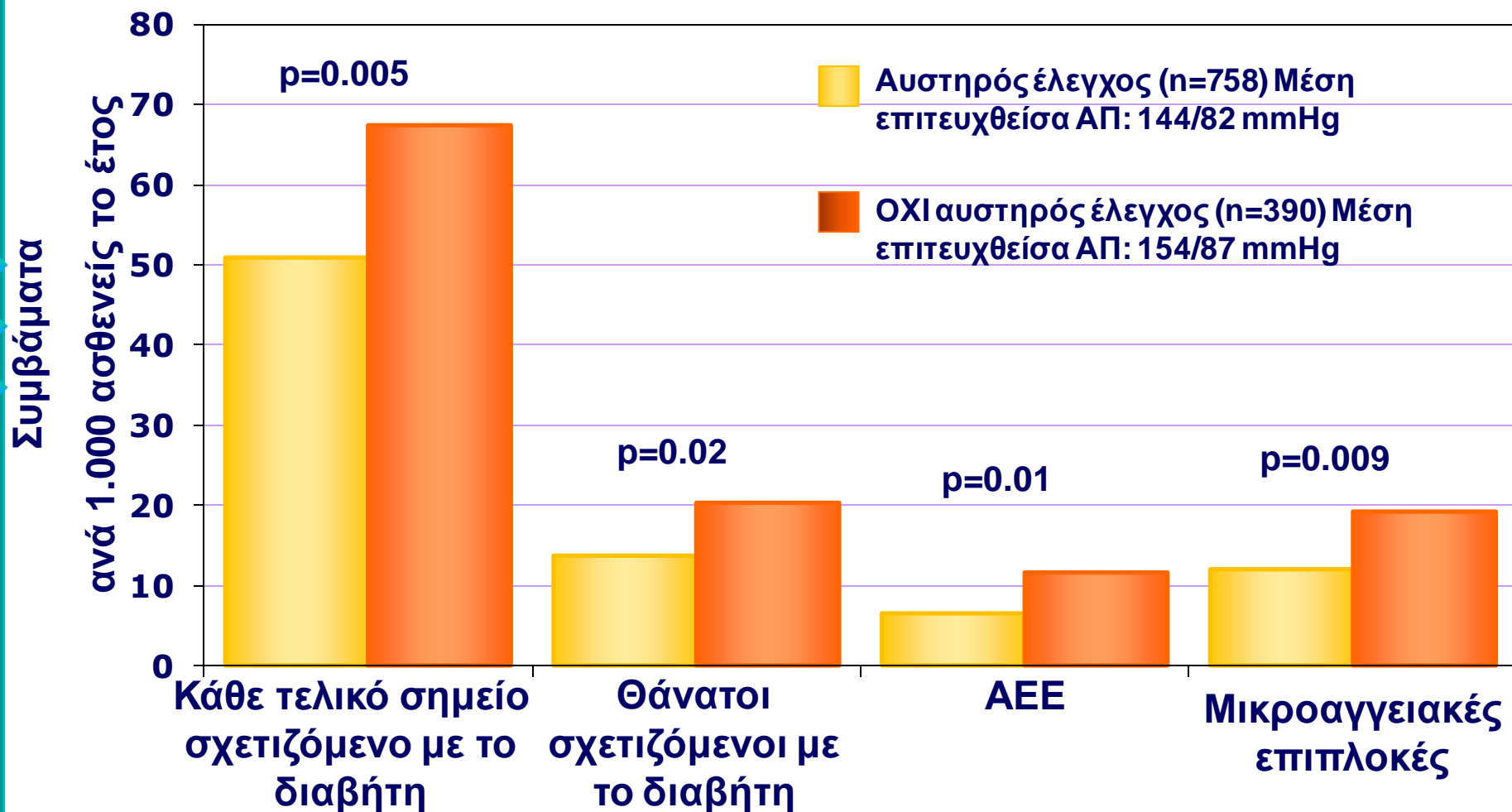

Ο σακχ. διαβήτη τύπου 2, είναι μείζον επιβαρυντικός παράγων καρδιαγγειακού κινδύνου σε υπερτασικά άτομα

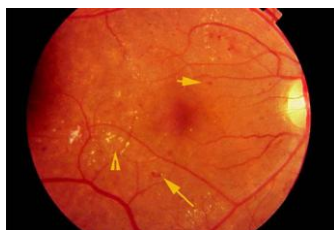
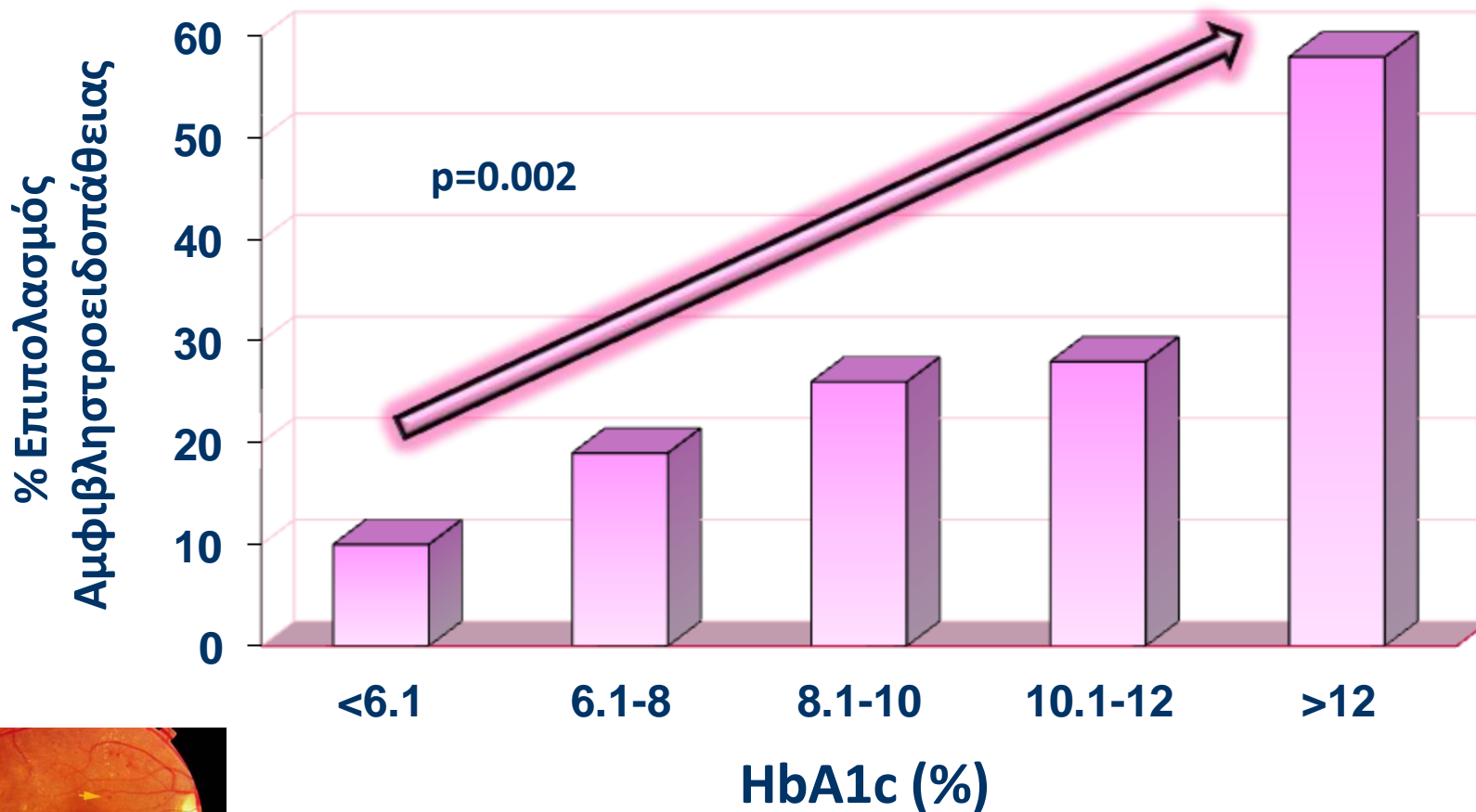
Ρυθμός Καρδιαγγειακής Θνησιμότητας ανά 10.000 άτομα το χρόνο

Αυστηρός ή μη έλεγχος της αρτηριακής πίεσης στο ΣΔΤ2 & μακροαγγειακές & μικροαγγειακές επιπλοκές (UKPDS)

Ο επιπολασμός της αμφιβληστροειδοπάθειας ανάλογα τη γλυκαιμική ρύθμιση στο σακχαρώδη διαβήτη τύπου 2

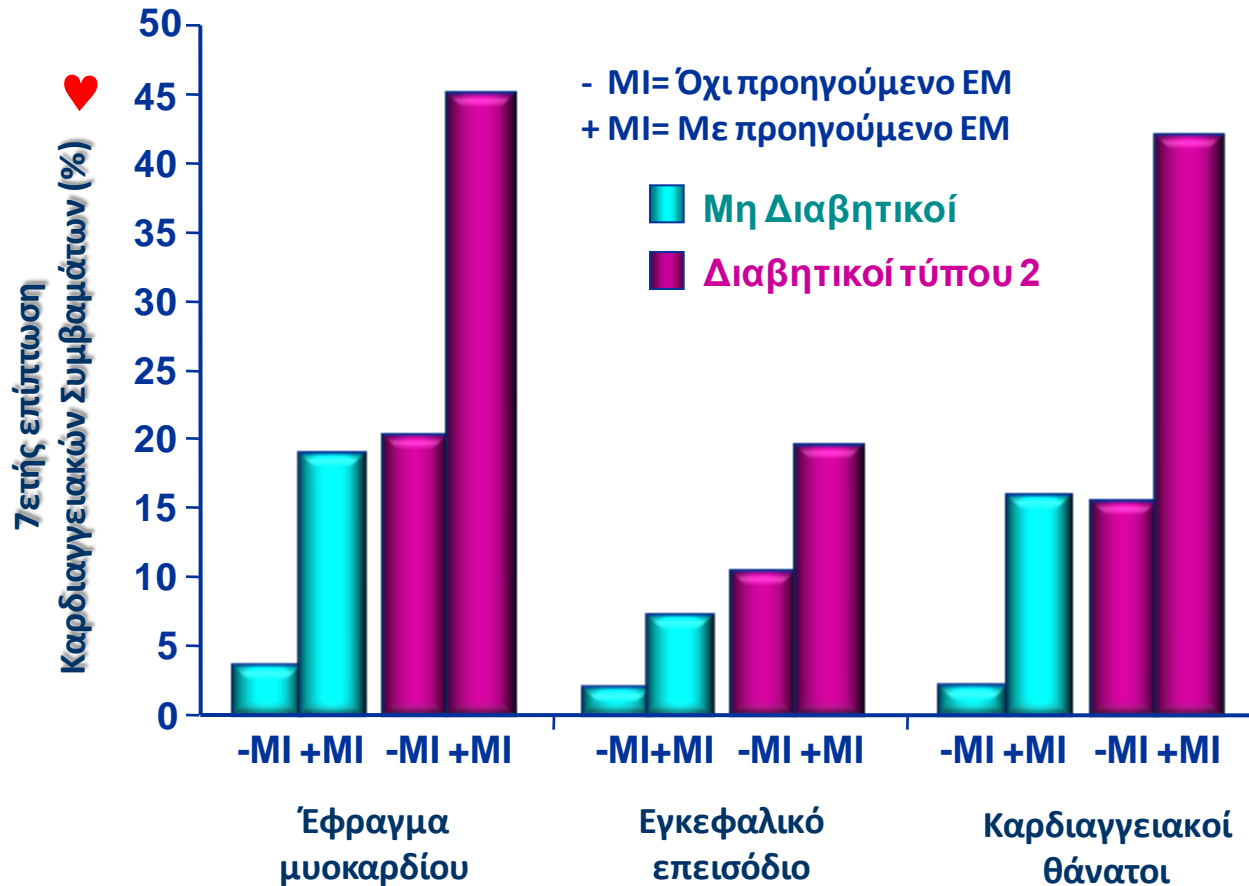

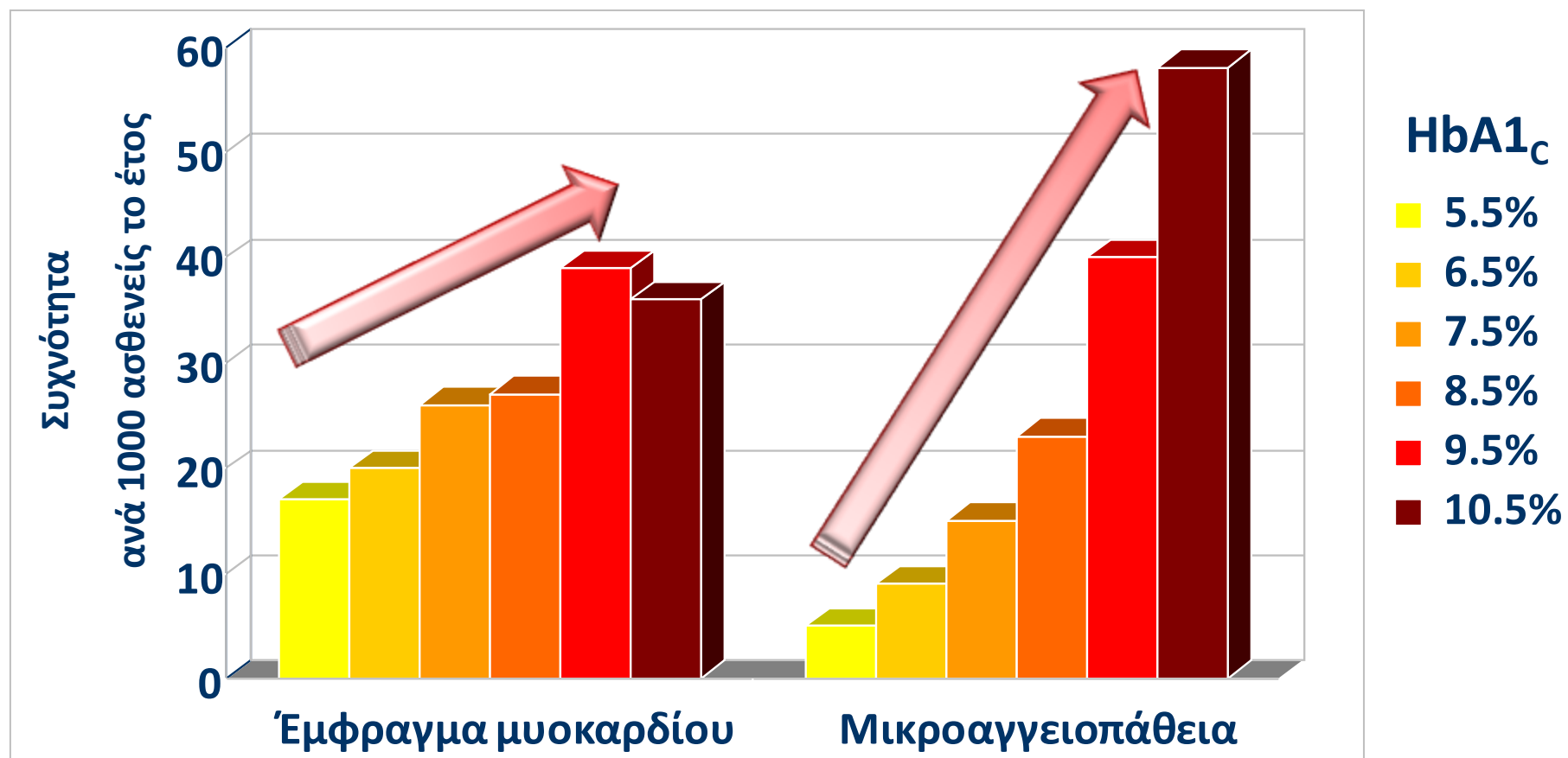
Διαβητικό πόδι

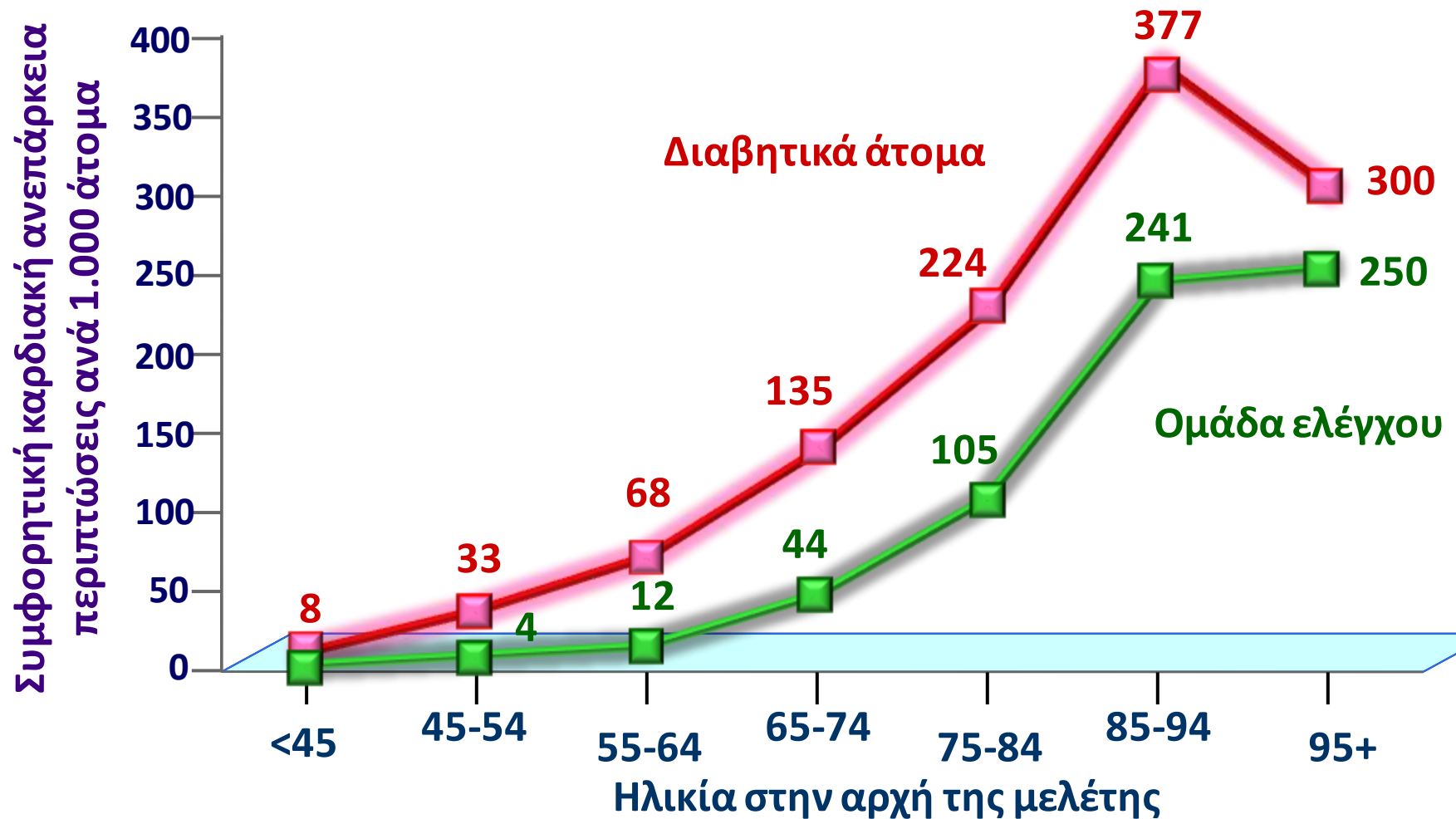
Αυξημένος κίνδυνος εμφάνισης καρδιαγγειακών επεισοδίων σε άτομα με σακχαρώδη διαβήτη τύπου 2

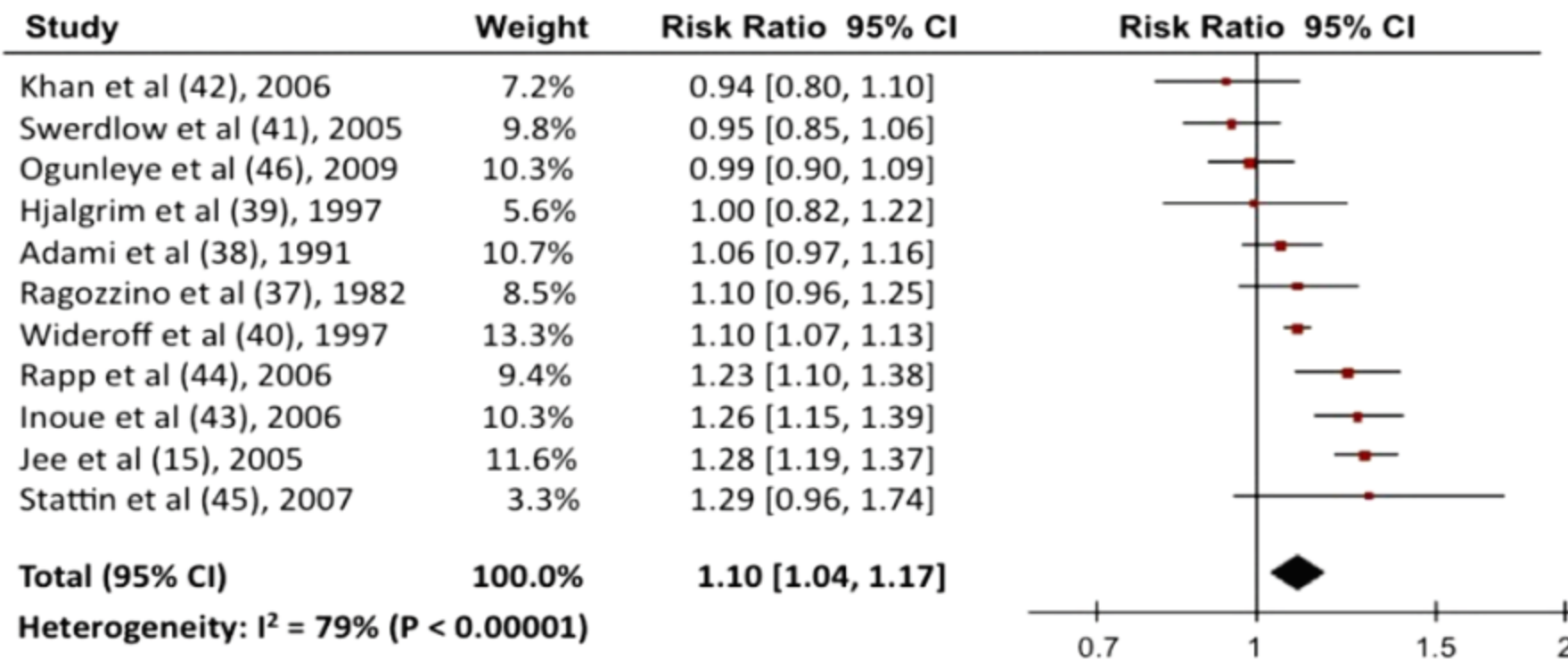
UKPDS: Η επίδραση της κακής ρύθμισης της γλυκαιμίας στην εμφάνιση επιπλοκών

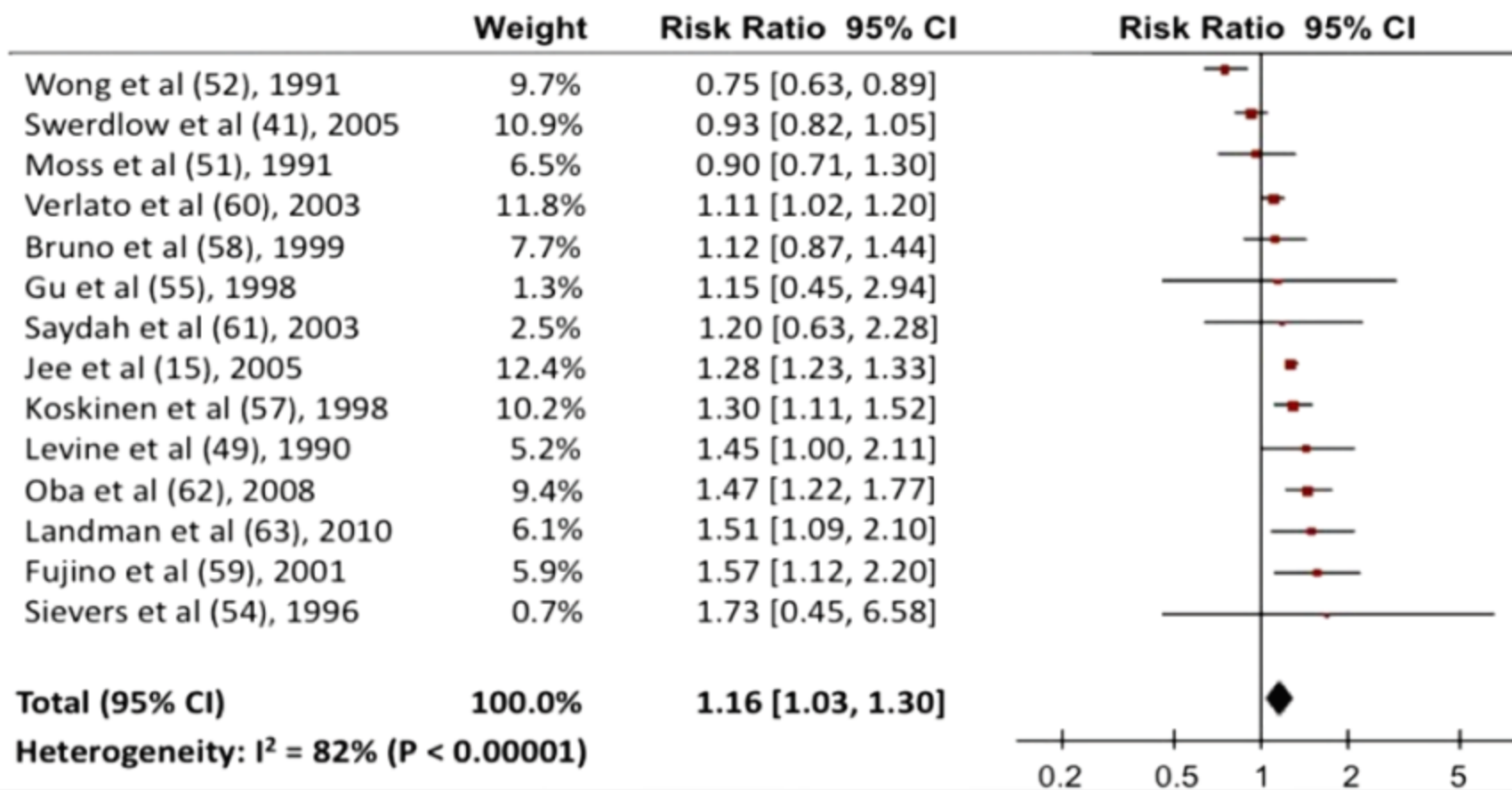
Αυξημένη συχνότητα εμφάνισης καρδιακής ανεπάρκειας στο σακχαρώδη διαβήτη τύπου 2

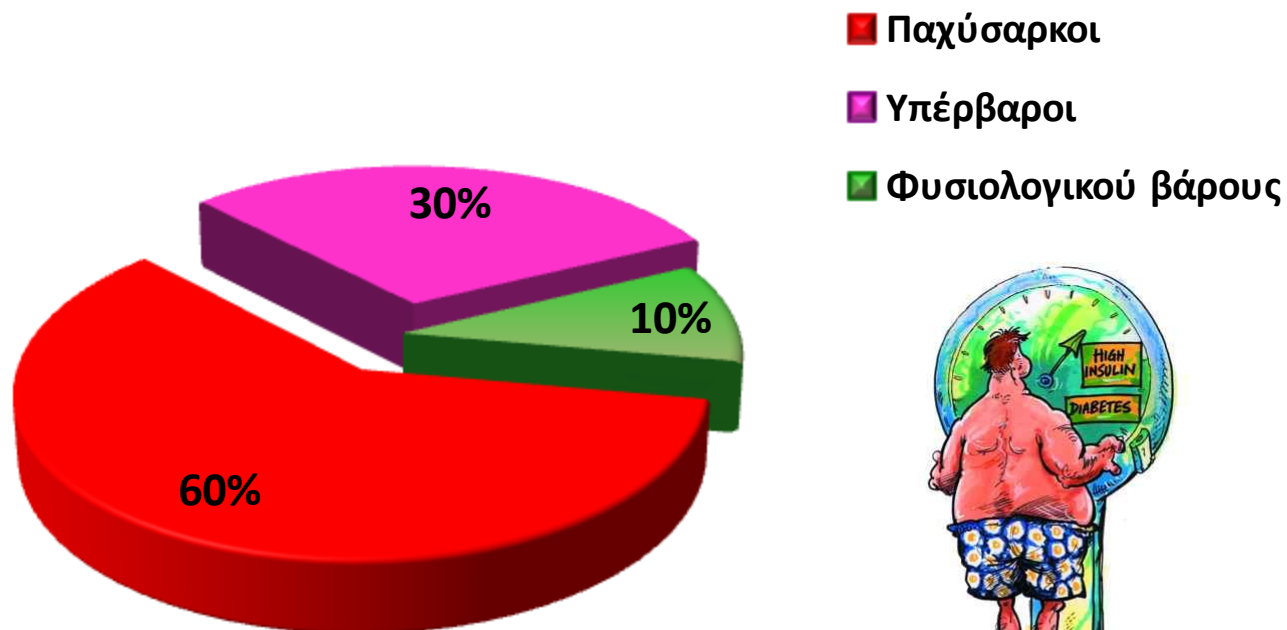
Αυξημένος σχετικός κίνδυνος εμφάνισης νεοπλασμάτων στο σακχαρώδη διαβήτη

Αυξημένος σχετικός κίνδυνος θνητότητας από νεοπλασμάτα στο σακχαρώδη διαβήτη

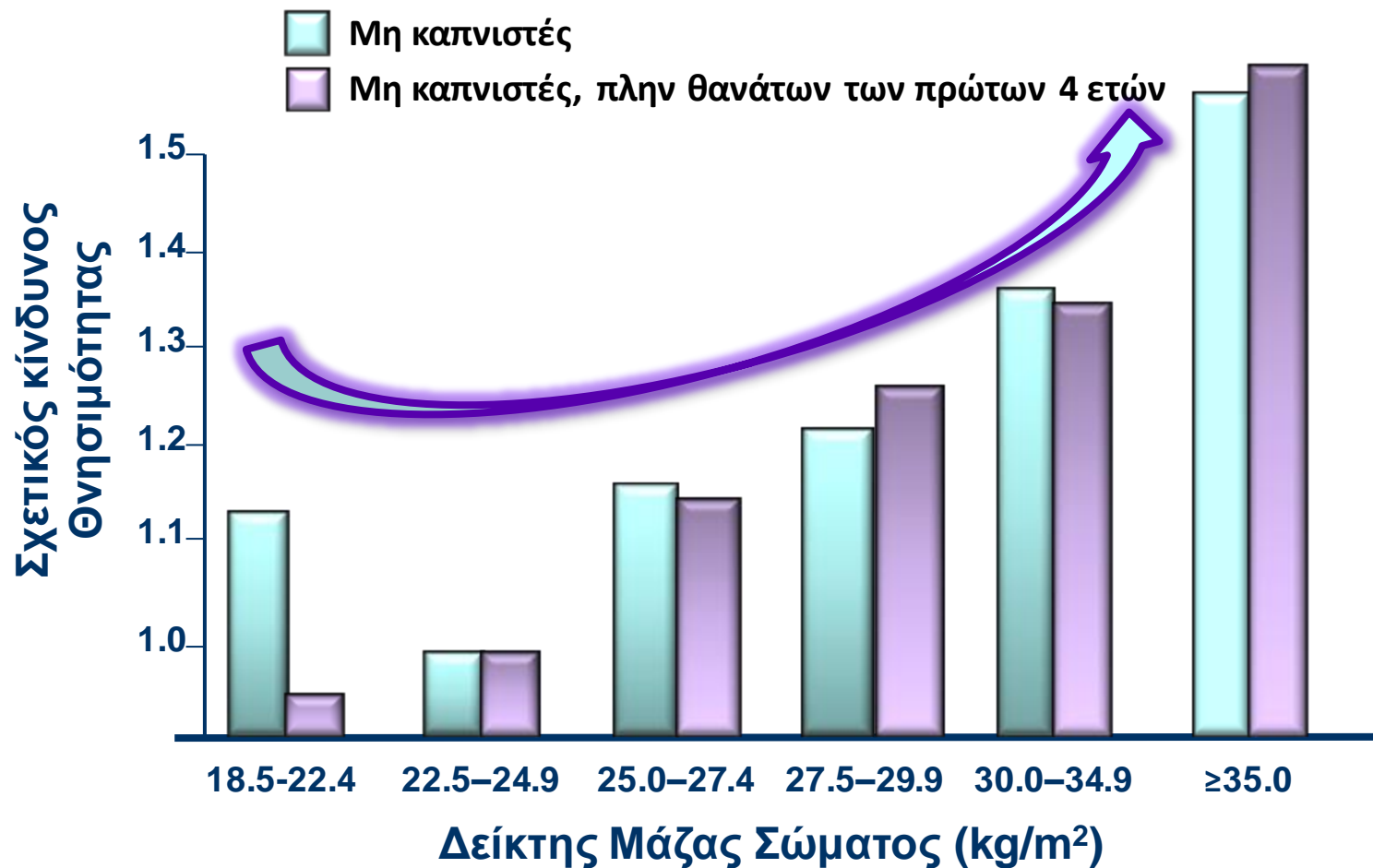

Η συντριπτική πλειοψηφία των τύπου 2 διαβητικών, έχουν σωματικό βάρος παραπάνω από το φυσιολογικό

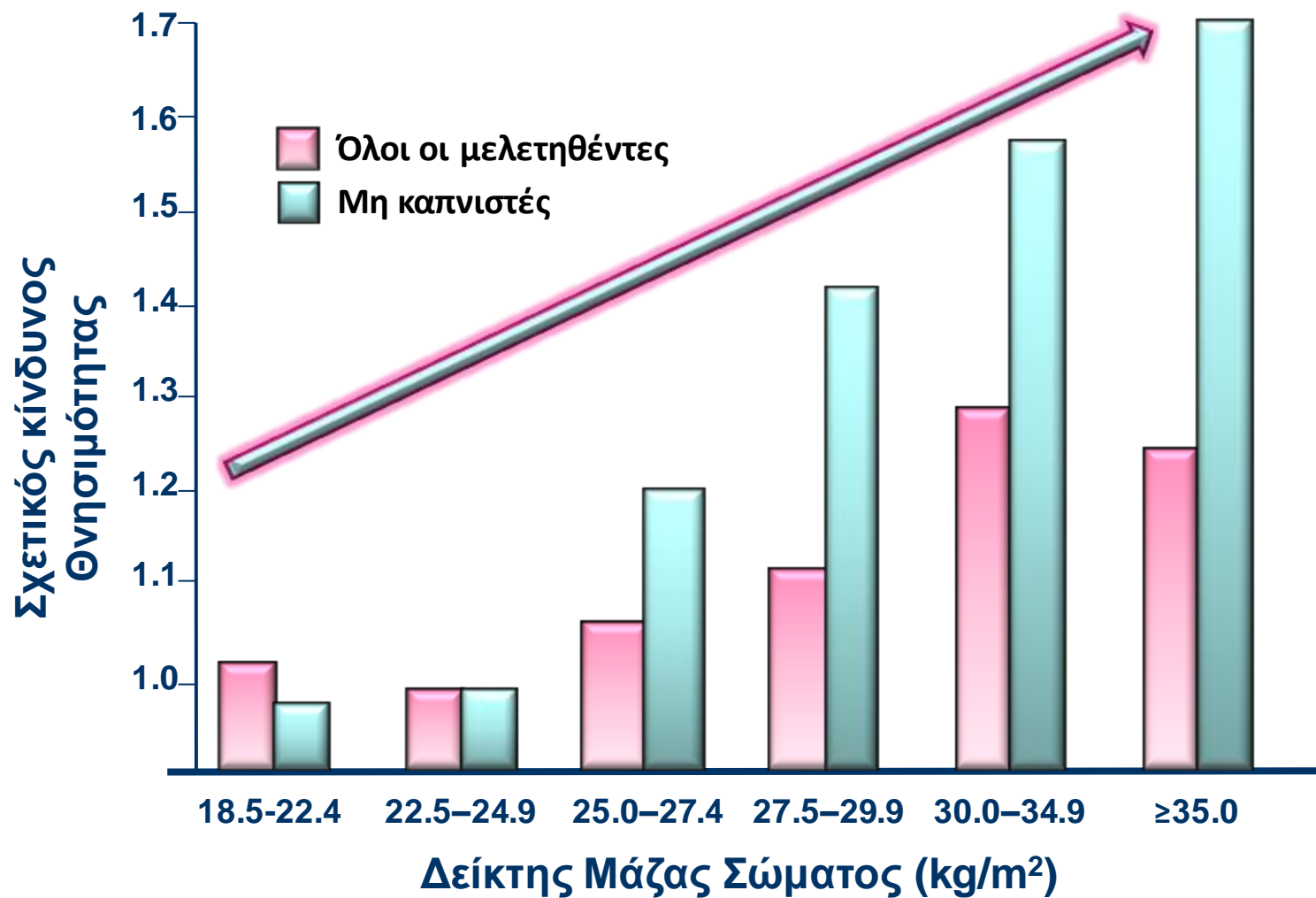
Η.Π.Α. National Health Interview Survey 2003, 31.000 άτομα, ηλικίας 18-79 ετών

Αυξημένος κίνδυνος θνησιμότητας ανάλογα το σωματικό βάρος σε άτομα με σακχαρώδη διαβήτη τύπου 2, σε 15.8 έτη

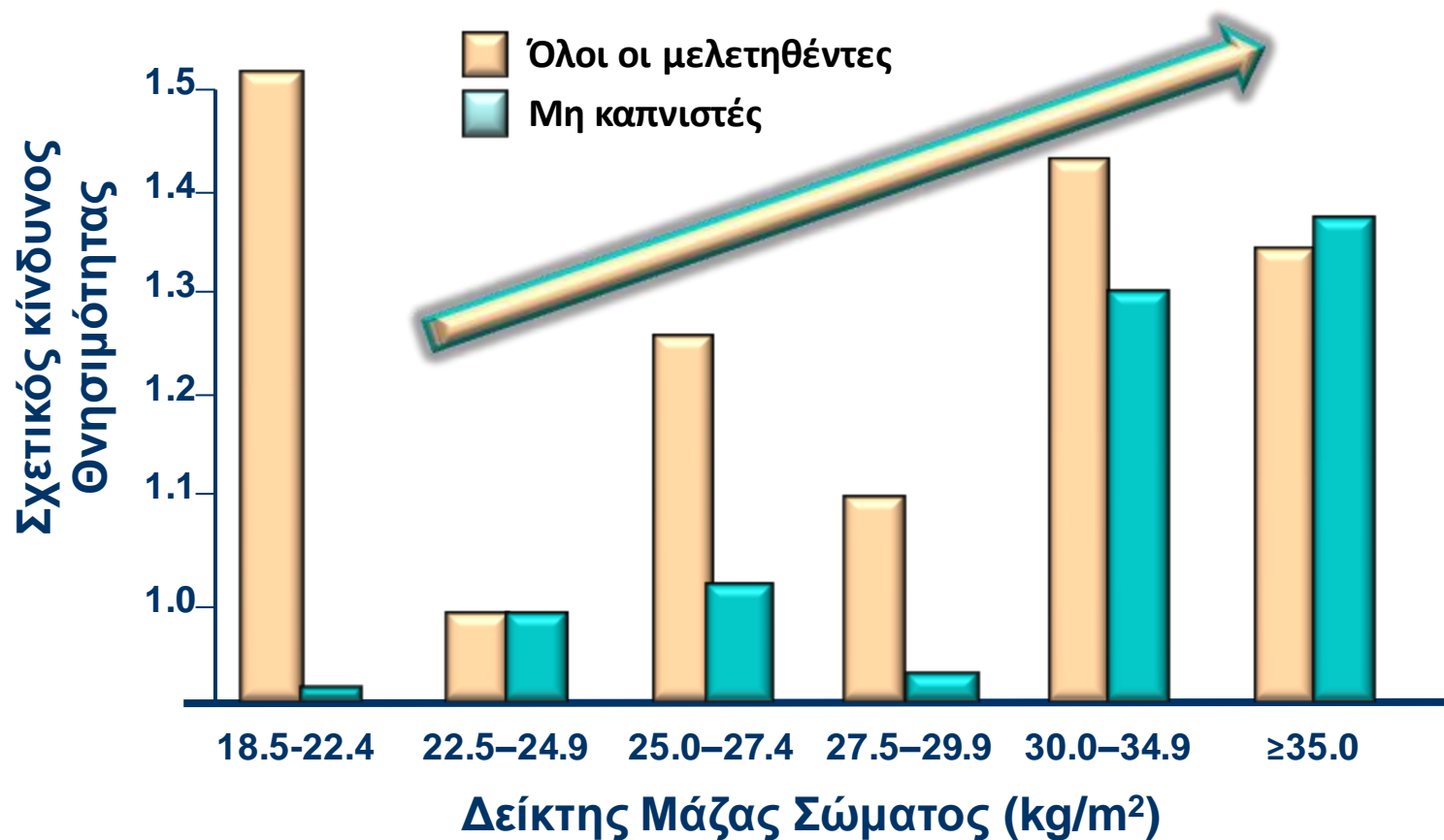

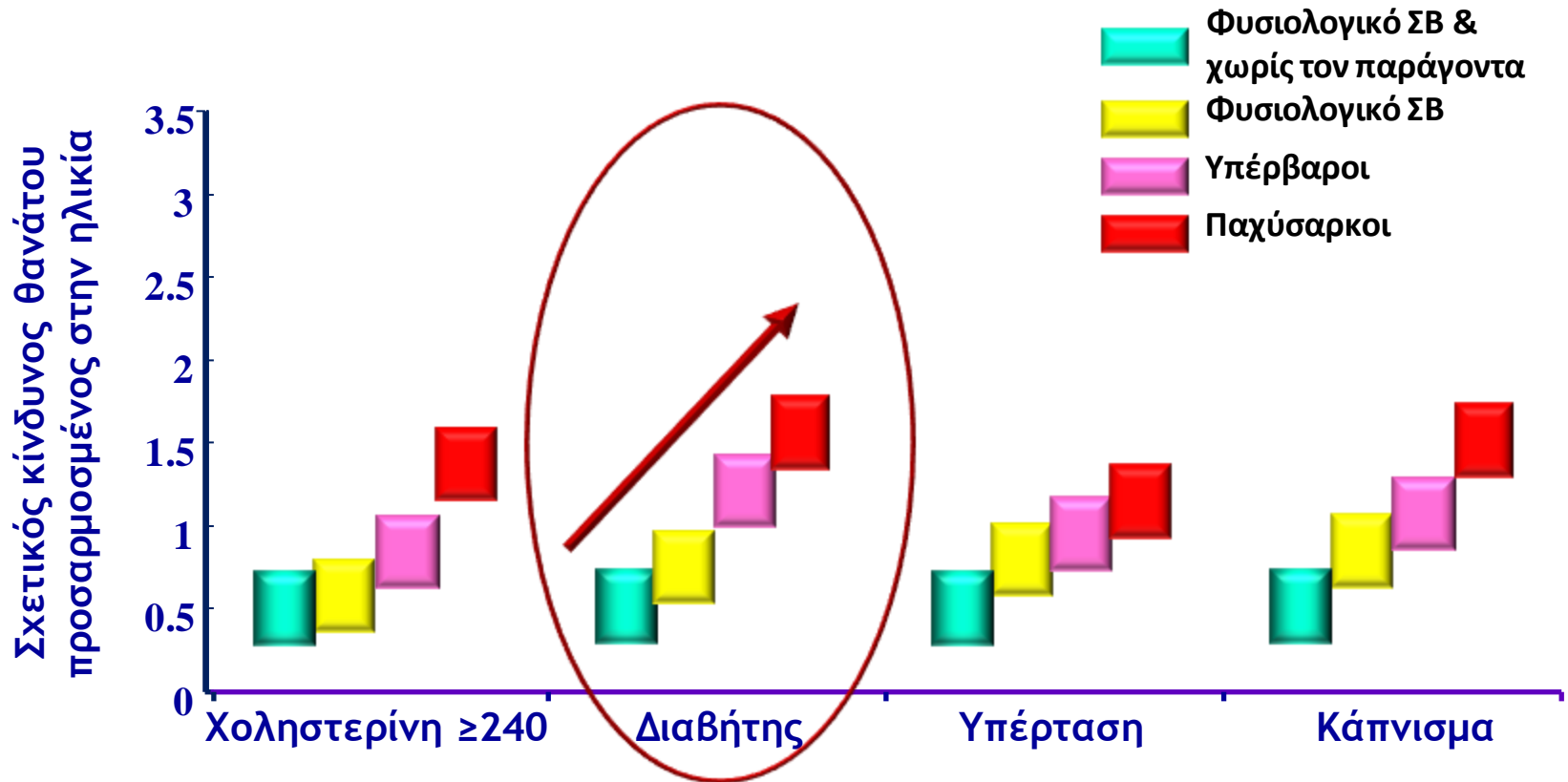
Αυξημένος κίνδυνος θνησιμότητας από καρδιαγγειακά αίτια ανάλογα το βάρος σε άτομα με διαβήτη τύπου 2, σε 15.8 έτη

Αυξημένος κίνδυνος θνησιμότητας από καρκίνο, ανάλογα το σωματικό βάρος σε άτομα με διαβήτη τύπου 2, σε 15.8 έτη

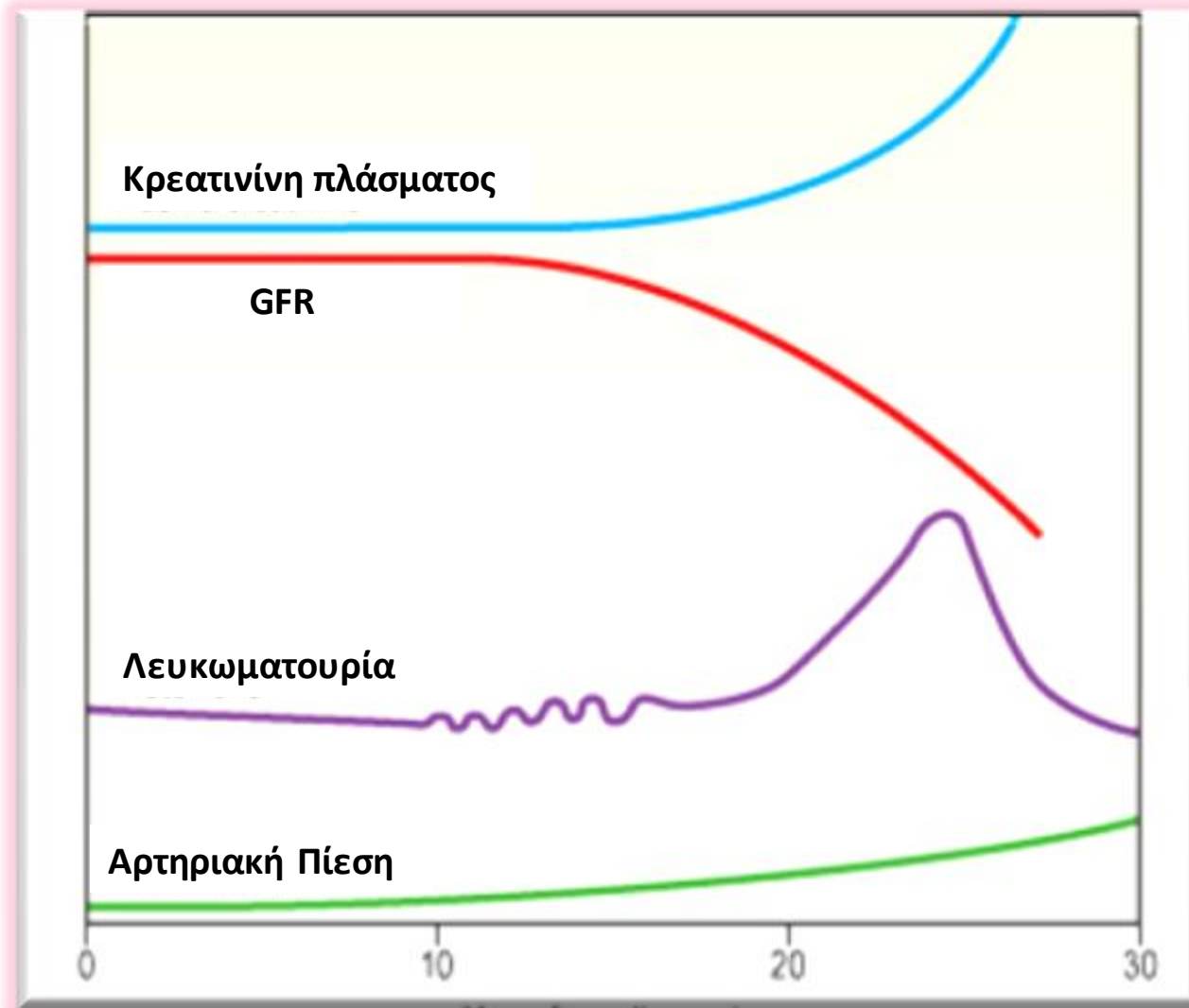

Το αυξημένο βάρος αυξάνει τον κίνδυνο θνητότητας σε άτομα με υπερχοληστεριναιμία, διαβήτη, υπέρταση ή κάπνισμα

Ο σχετικός κίνδυνος θανάτου κάθε αιτιολογίας, ανάλογα το σωματικό βάρος, για επιλεγμένους προγνωστικούς παράγοντες θνητότητας

Η συνήθης πορεία εμφάνισης νεφροπάθειας στο σακχ. διαβήτη

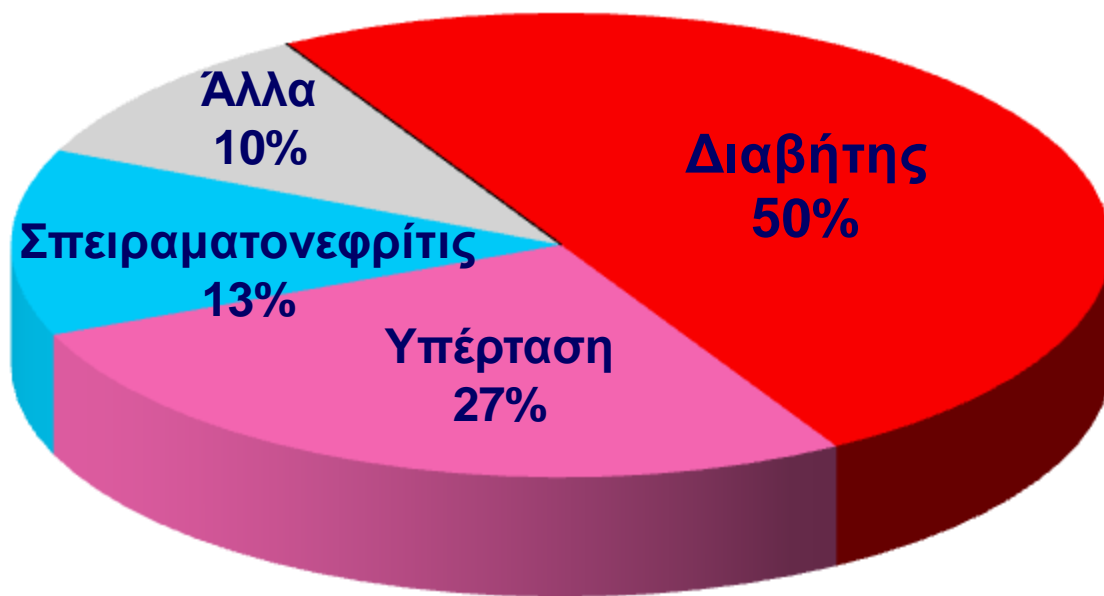

Έτη μετά την εμφάνιση του διαβήτη

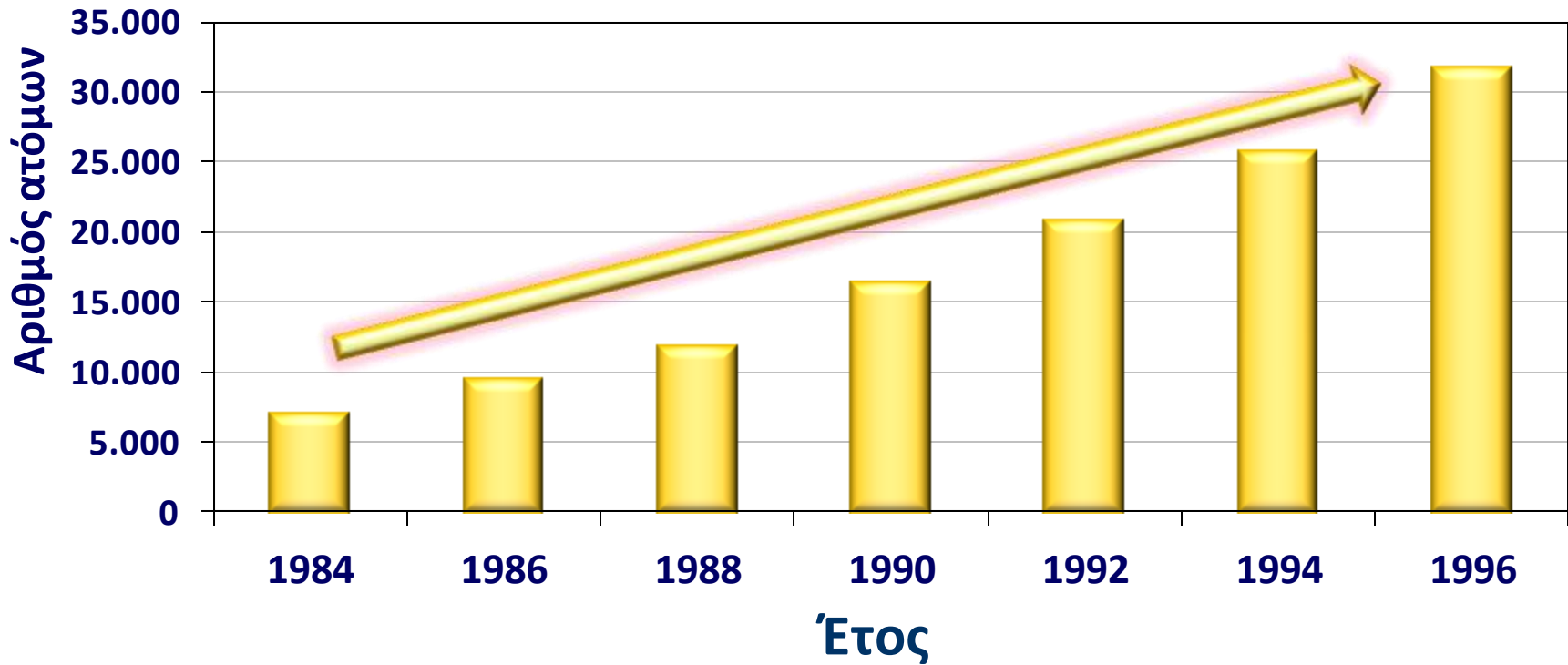
Δομή της ομιλίας

- Συνοσηρότητες στο Σακχ. Διαβήτη τύπου 2
- Η σημασία της νεφρικής δυσλειτουργίας στην επιλογή της αντιδιαβητικής αγωγής

Βασική διάγνωση υπεύθυνη για έναρξη αιμοκάθαρσης

Άτομα που ξεκινούν θεραπεία τελικού σταδίου νεφρικής ανεπάρκειας σχετιζόμενη με το διαβήτη στις ΗΠΑ

Βασικοί μέθοδοι προσδιορισμού της νεφρικής λειτουργίας

GFR= Ρυθμός σπειραματικής διήθησης

Κάθαρση ινουλίνης= [ινουλίνη ούρων] * [όγκος ούρων] / [ινουλίνη πλάσματος]

Κάθαρση κρεατινίνης=

[κρεατινίνη ούρων 24ωρου] * [όγκος ούρων] / [κρεατινίνη πλάσματος]

Modification of Diet in Renal Disease Study (MDRD):

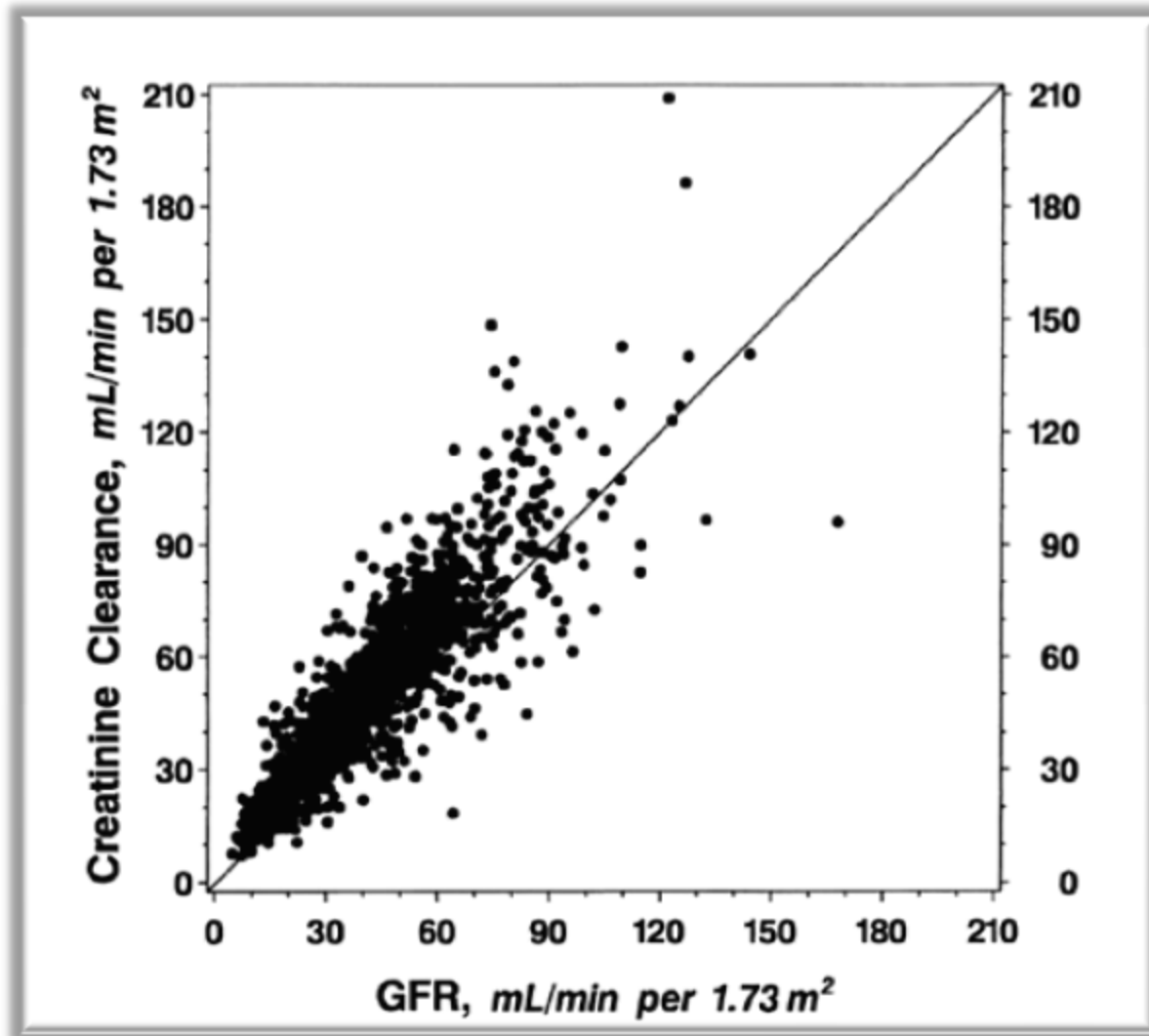
eGFR (mL/min/1.73 m²) = 186 X (κρεατινίνη ορού)^{-1.154} X (ηλικία)^{-0.203} X (0.742 εάν γυναίκα) X (1.212 εάν αφρικανός)

Cockcroft-Gault:

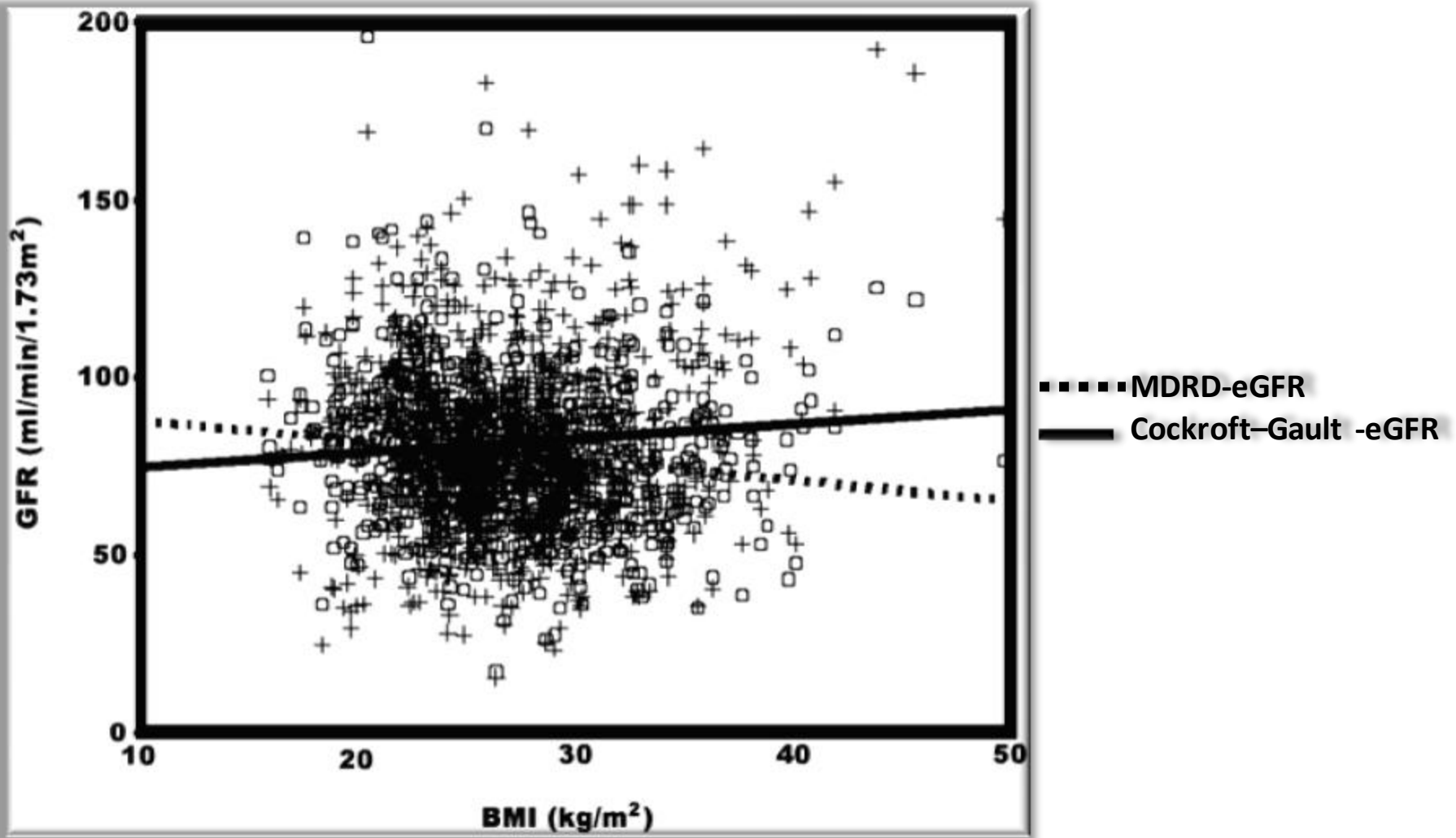
eGFR =
$$\frac{(140 - \text{ηλικία}) \times \text{σωματικό βάρος} \times (0.85 \text{ εάν γυναίκα})}{\text{κρεατινίνη ορού} \times 72}$$

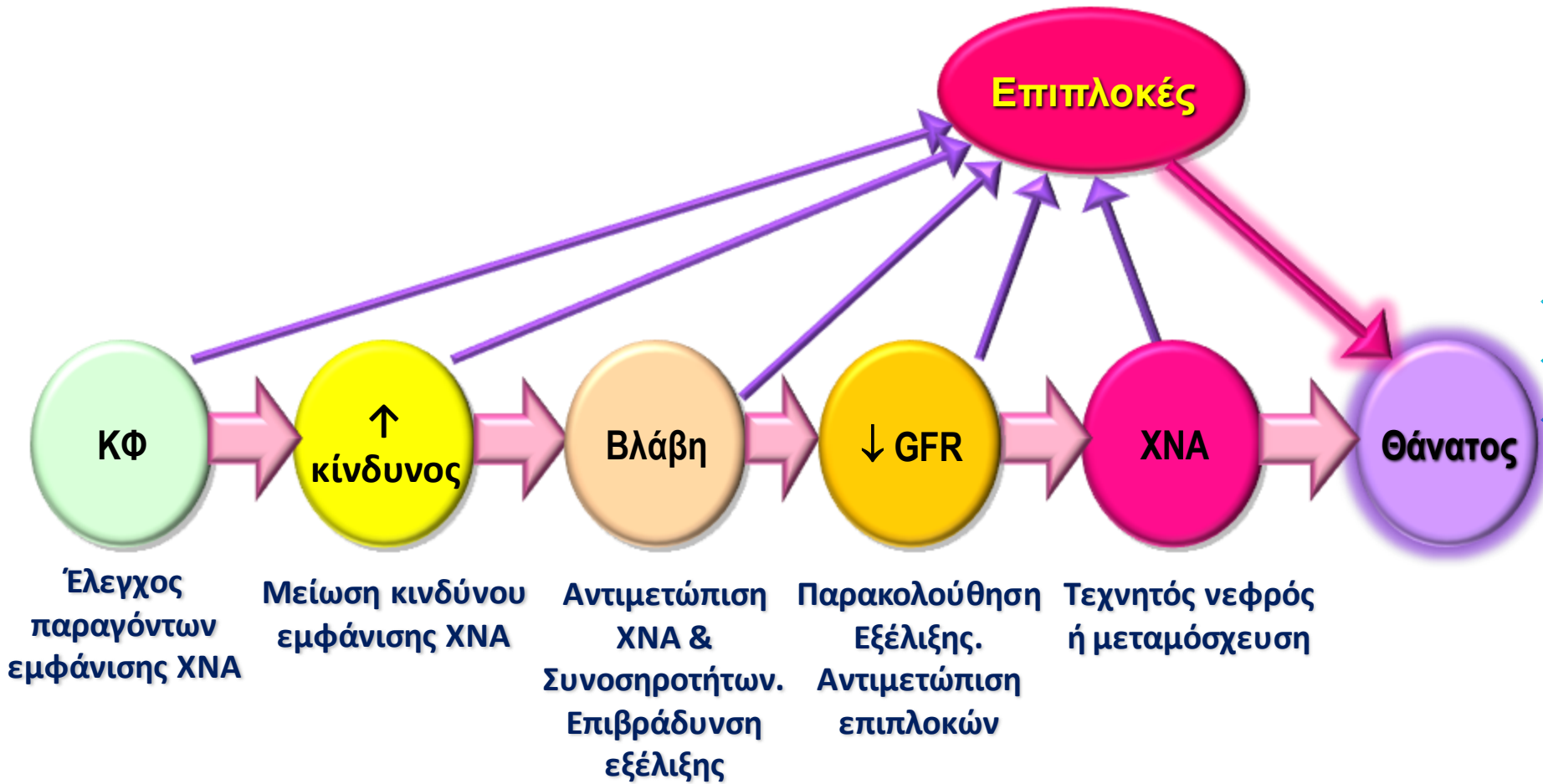
Συσχέτιση κάθαρσης κρεατινίνης και eGFR

Συσχέτιση μεταξύ eGFR και ΔΜΣ

Στάδια εξέλιξης της χρόνιας νεφρικής ανεπάρκειας και οι θεραπευτικές στρατηγικές τους

Στάδια νεφρικής ανεπάρκειας σύμφωνα με το GFR (National Kidney Foundation-ΗΠΑ)

Στάδιο	Περιγραφή	GFR (mL/min/1.73m ²)
1	Νεφρική βλάβη με κφ ή ↑ GFR	> 90
2	Ήπια ↓ GFR	60-89
3	Μέτρια ↓ GFR	30-59
4	Σοβαρή ↓ GFR	15-29
5	Νεφρική ανεπάρκεια	< 15 ή Τεχνητός νεφρός

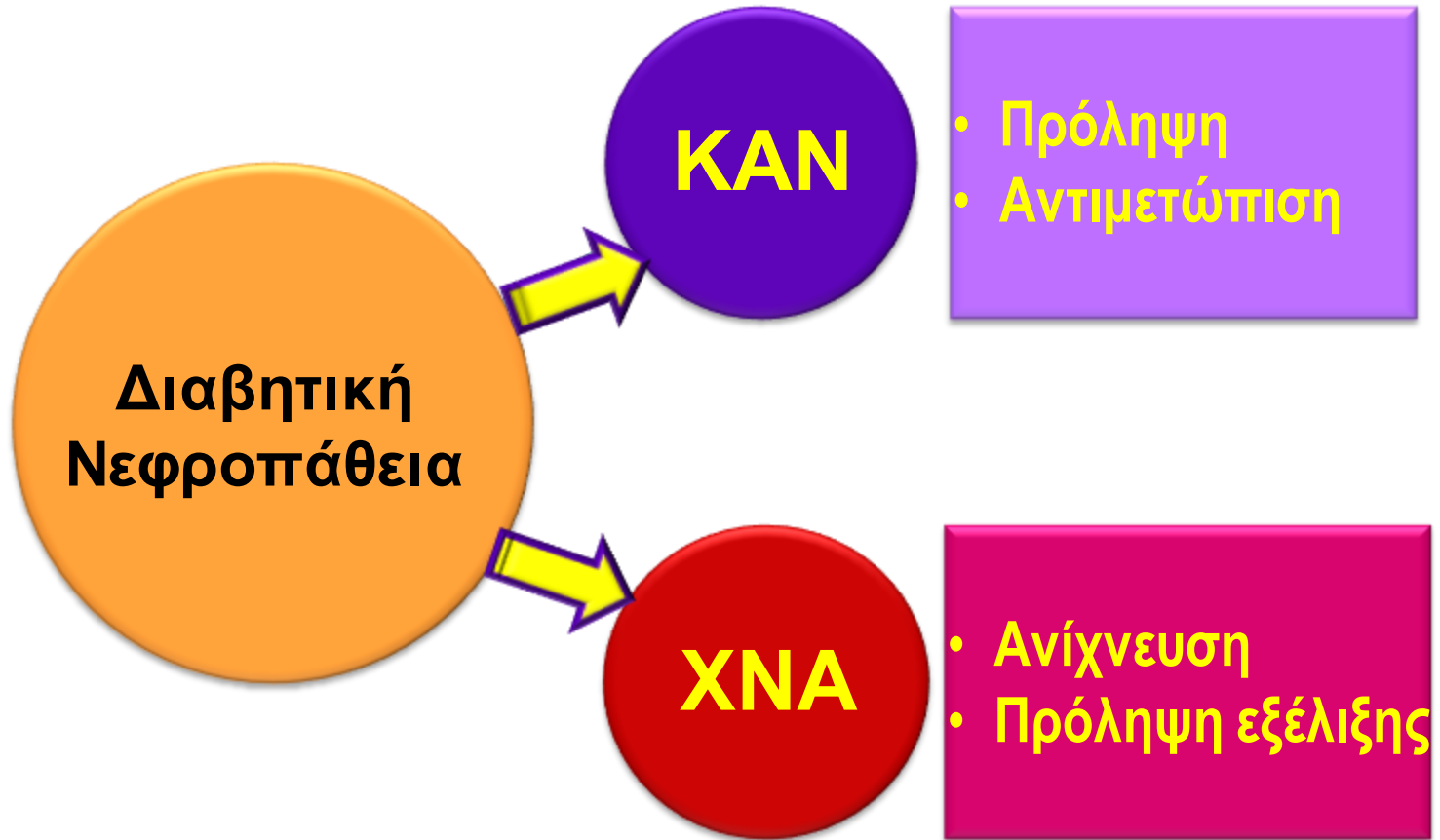
National Kidney Foundation®
of the NATIONAL CAPITAL AREA

Ο ορισμός της μικρολευκωματουρίας & μακρολευκωματουρίας

Παράμετροι	Φυσιολογική τιμή	Μικρο-αλβουμινουρία	Μακρο-αλβουμινουρία
AER ούρων (μg/min)	< 20	20 - 200	>200
AER ούρων (mg/24h)	< 30	30 - 300	>300
Albumin/ Creatinine ratio ούρων (mg/g)	< 30	30 - 300	>300

AER= Albumin excretion rate

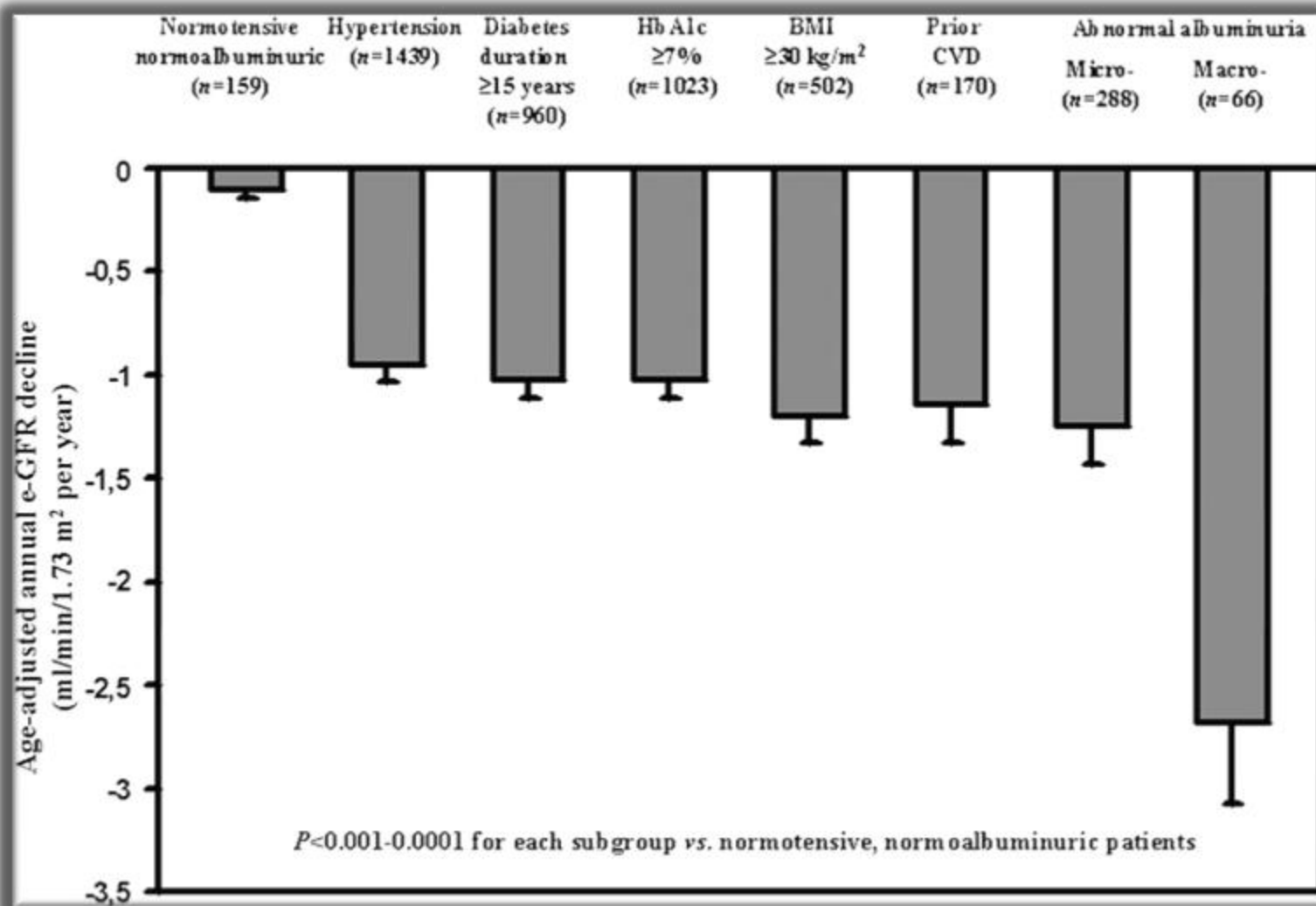
Έκβαση της διαβητικής νεφροπάθειας

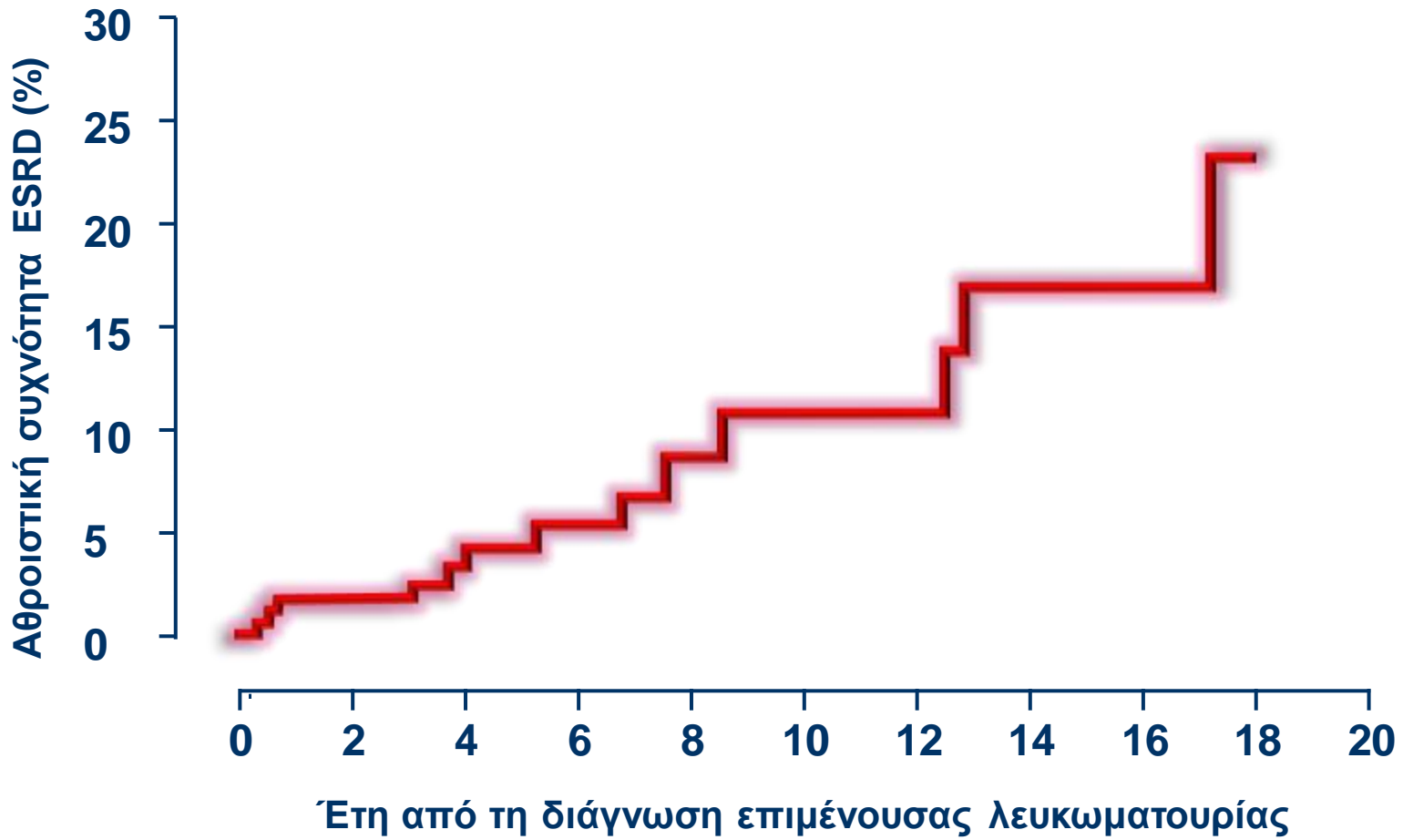
ΚΑΝ: Καρδιαγγειακά νοσήματα

ΧΝΑ: Χρόνια νεφρική ανεπάρκεια

Ετήσια μείωση του eGFR σε άτομα με διαβήτη τύπου 2 σε διαφορετικές κλινικές κατηγορίες

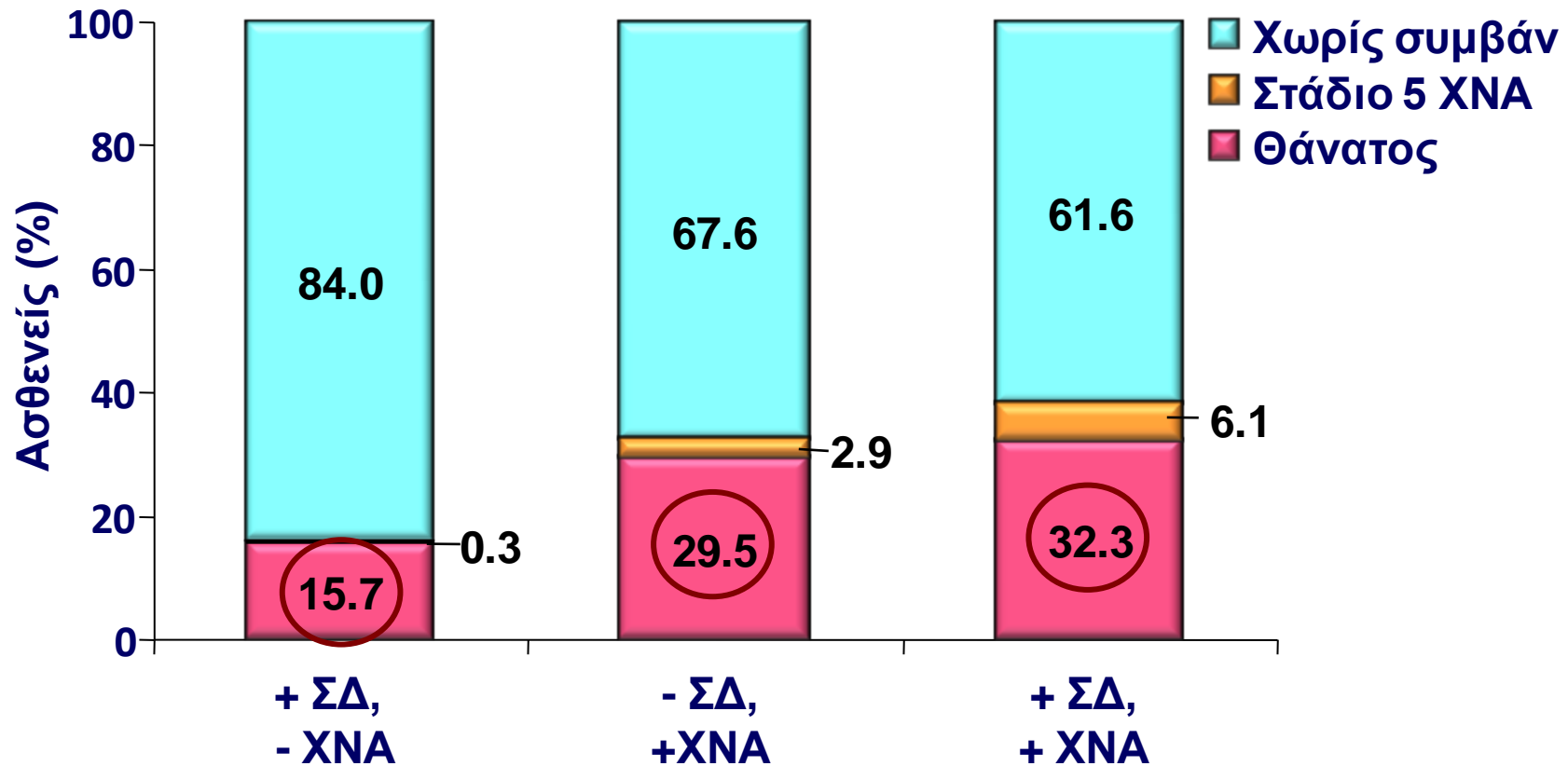

Εμφάνιση νεφροπάθειας τελικού σταδίου σε διαβήτη τύπου 2, μετά τη διάγνωση της λευκωματουρίας

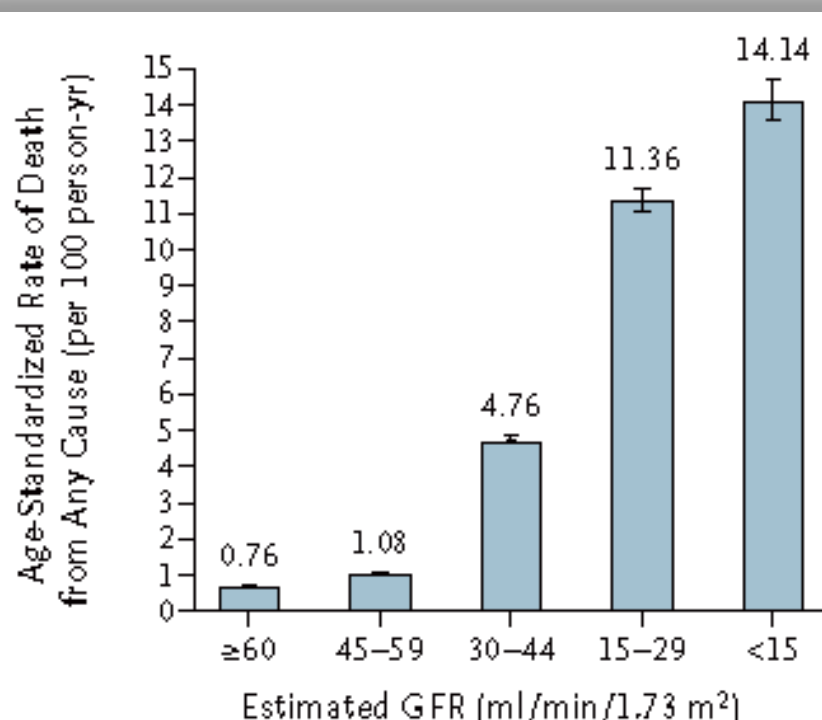
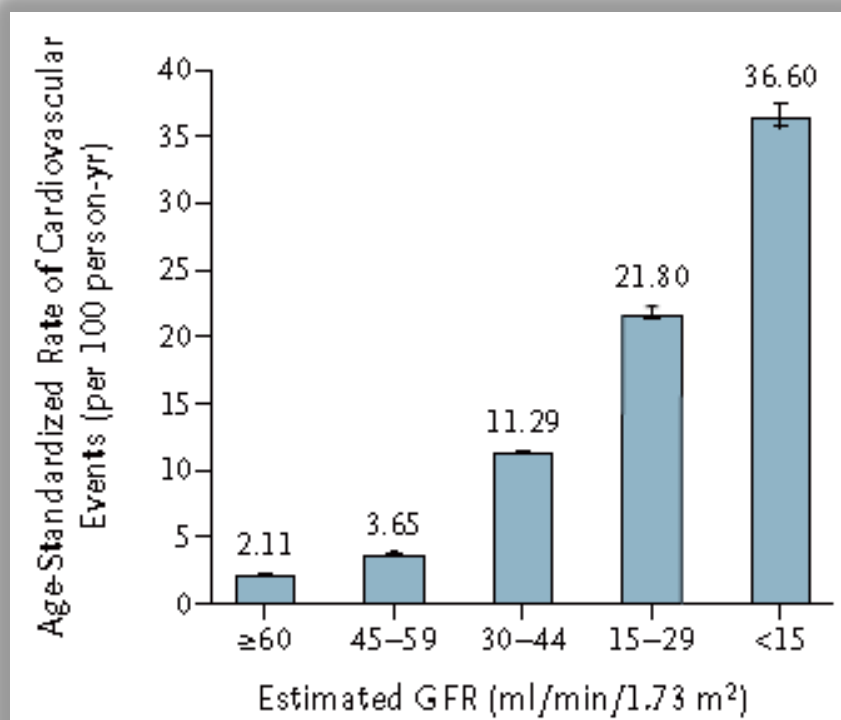

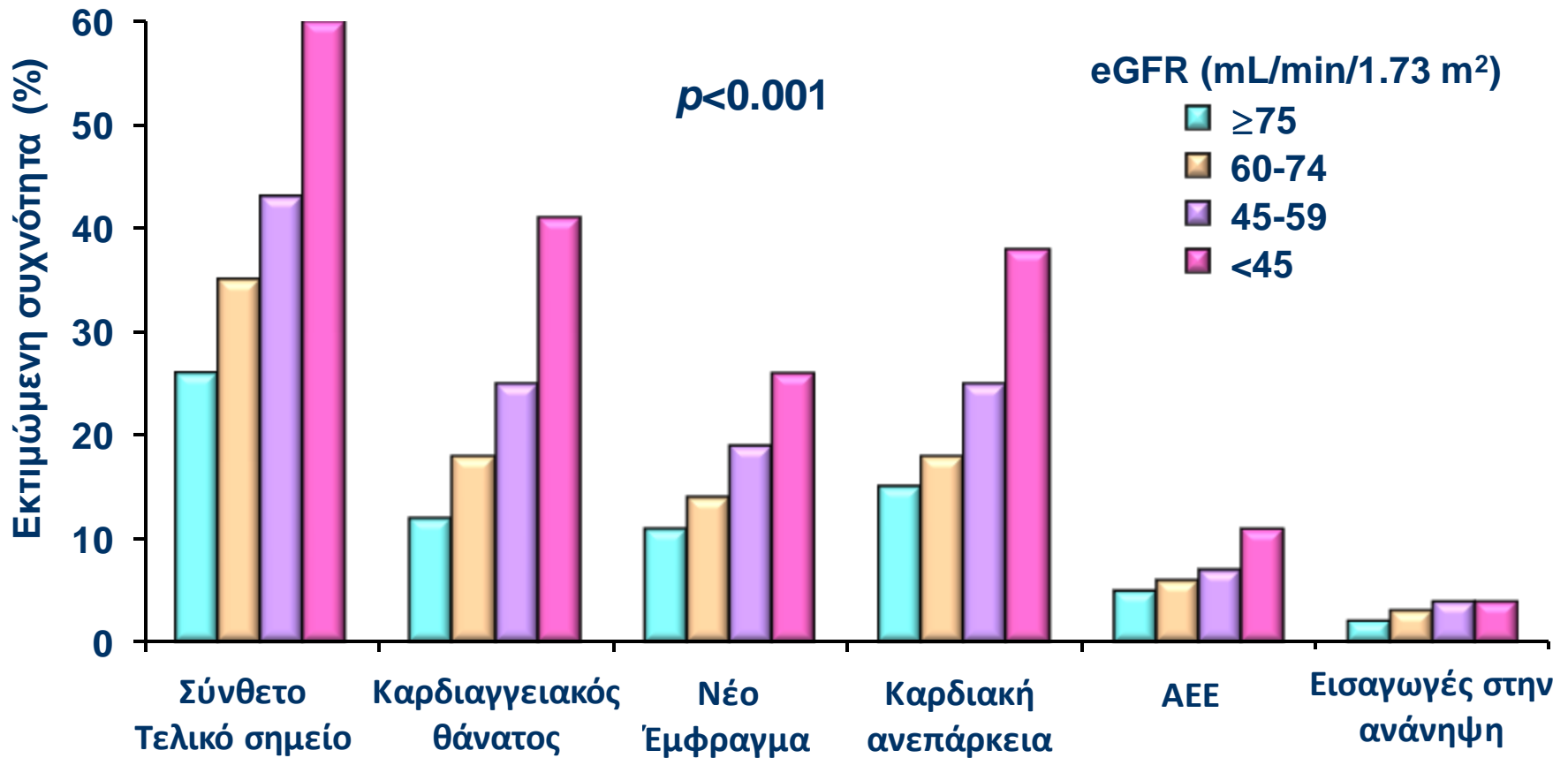
Αυξημένη θνητότητα σε άτομα με διαβήτη & ΧΝΑ – Κλινικά αποτελέσματα 2ετίας

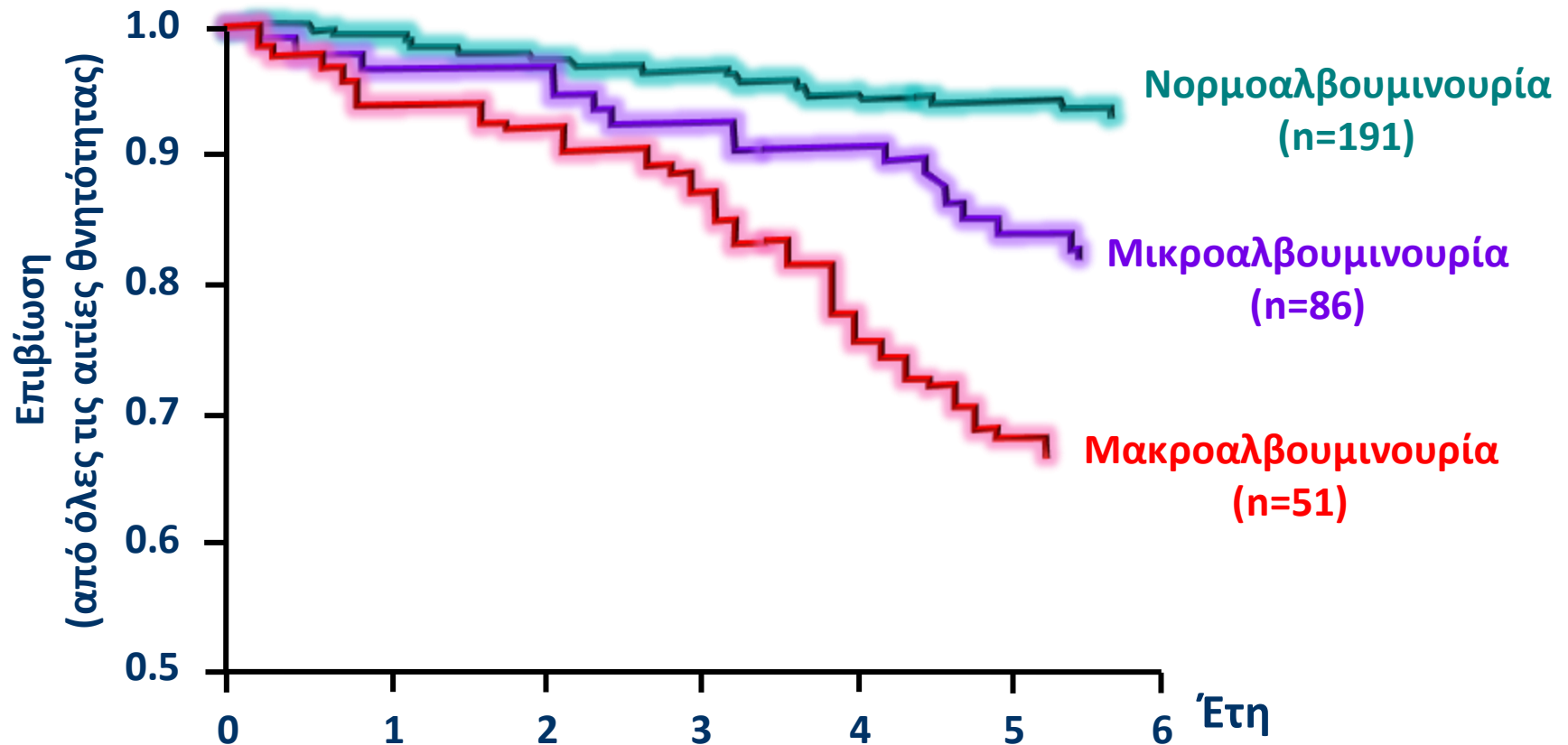
Η χρόνια νεφρική ανεπάρκεια σχετίζεται με αυξημένο κίνδυνο καρδιαγγειακών συμβαμάτων & ολικής θνητότητας

Τα καρδιαγγειακά χειροτερεύουν με την εξέλιξη της χρόνιας νεφρικής ανεπάρκειας: Αποτελέσματα 3 ετών παρακολούθησης

Η λευκωματουρία ως παράγοντας κινδύνου θνησιμότητας σε άτομα με σακχ. διαβήτη τύπου 2

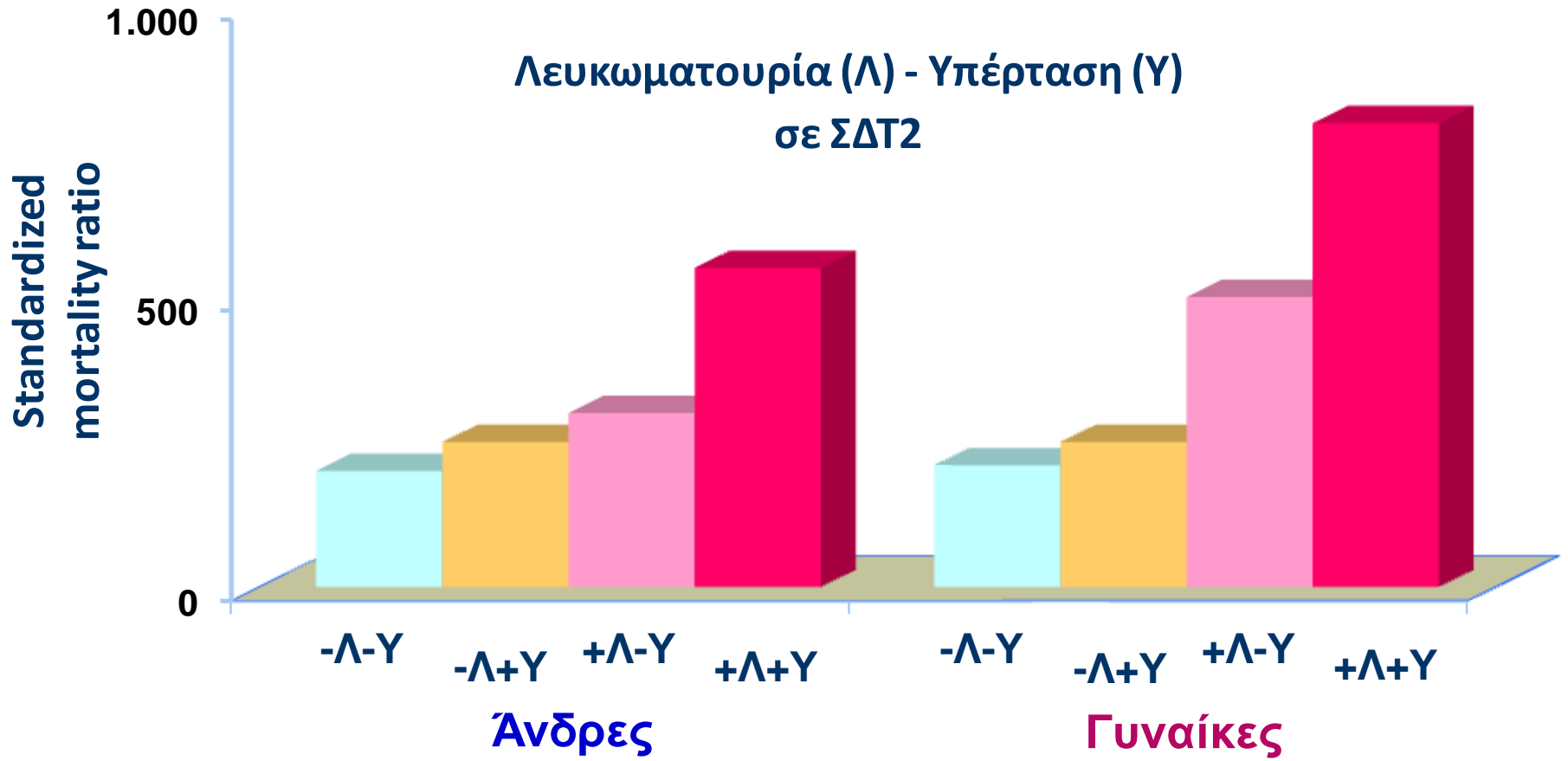

$p < 0.01$ Νορμοαλβουμιουρία vs Μικροαλβουμιουρία

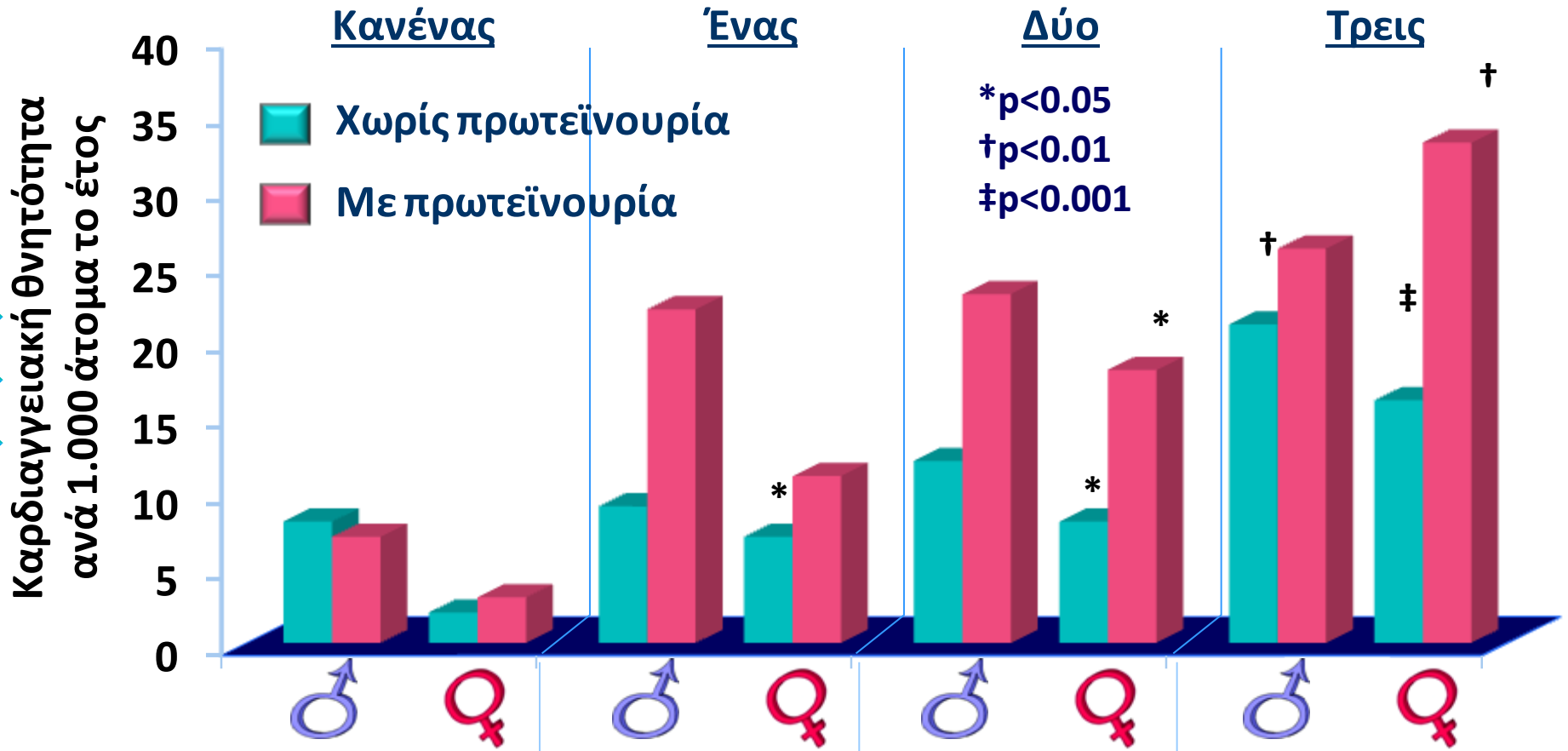
$p < 0.001$ Νορμοαλβουμιουρία vs Μακροαλβουμιουρία

$p < 0.05$ Μικροαλβουμιουρία vs Μακροαλβουμιουρία

Η θνησιμότητα σε άτομα με σακχ. διαβήτη τύπου 2 με λευκωματουρία ή/και αρτηριακή υπέρταση

Καρδιαγγειακή θνητότητα (προσαρμοσμένη στην ηλικία) ανάλογα τον αριθμό των παραγόντων κινδύνου, σε ΣΔΤ2

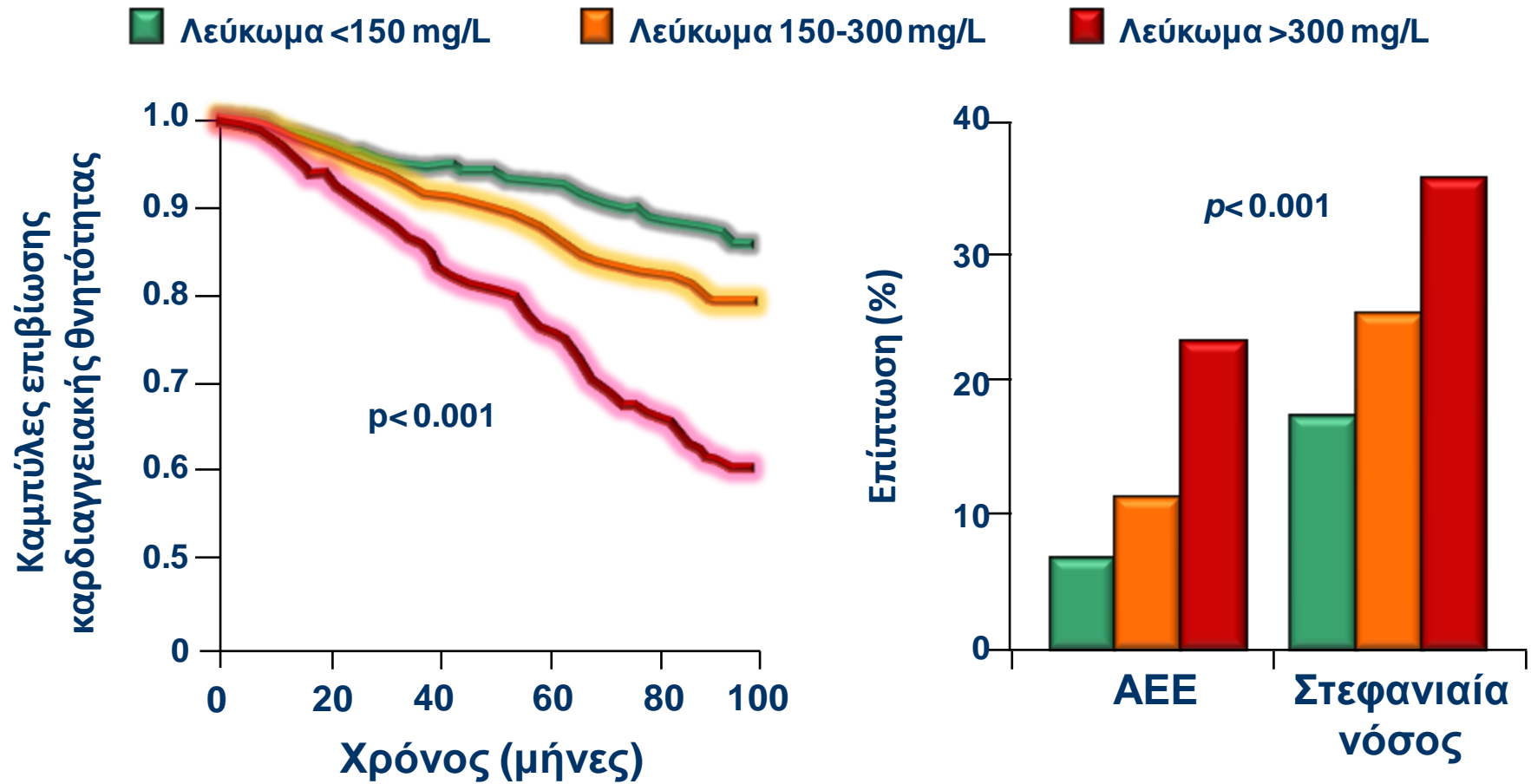
Παράγοντες:

Υπέρταση: (συστολική >140 mmHg ή διαστολική >90 mmHg)

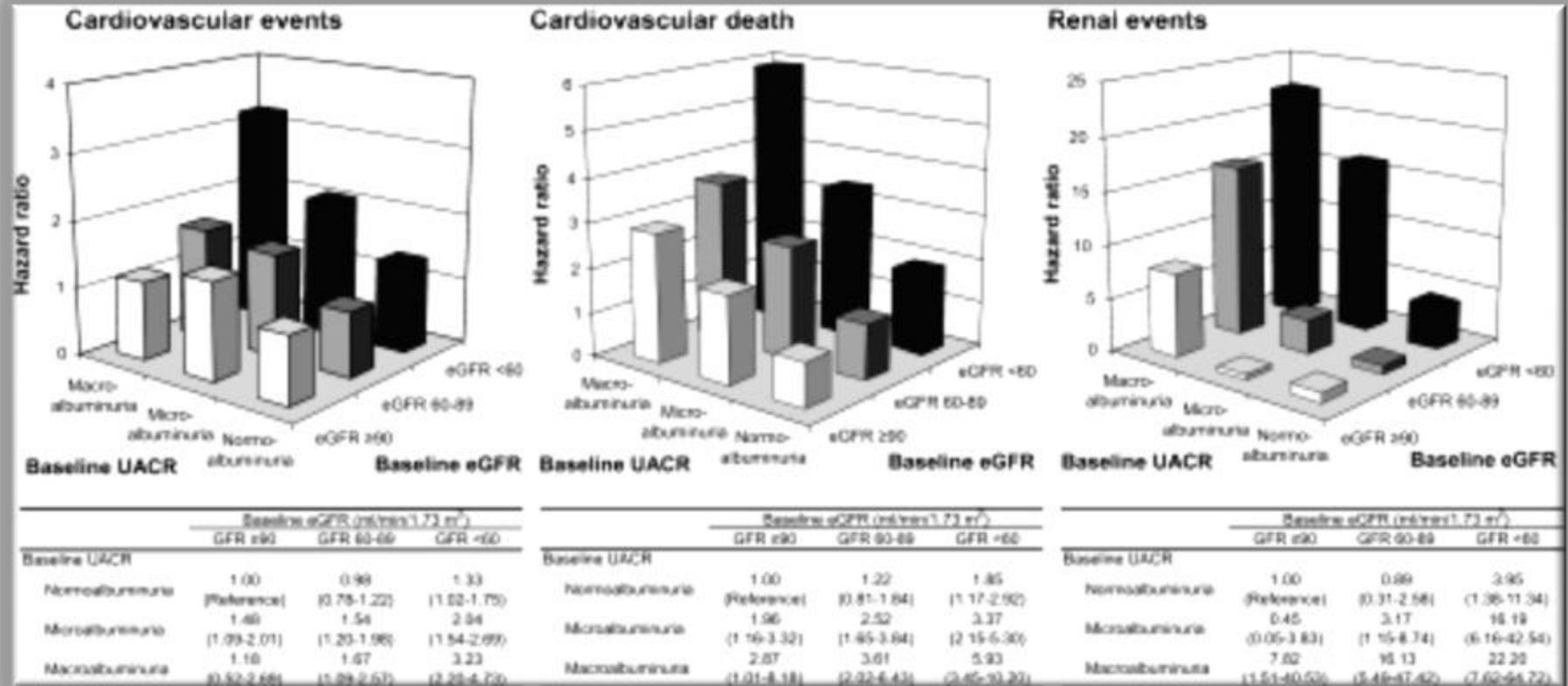
Υπερχοληστεριναιμία: Ολική χοληστερίνη>240 mg%

Κάπνισμα

Η λευκωματουρία σχετίζεται με Αγγειακό Εγκεφαλικό & Στεφανιαία Νόσο σε άτομα με διαβήτη τύπου 2

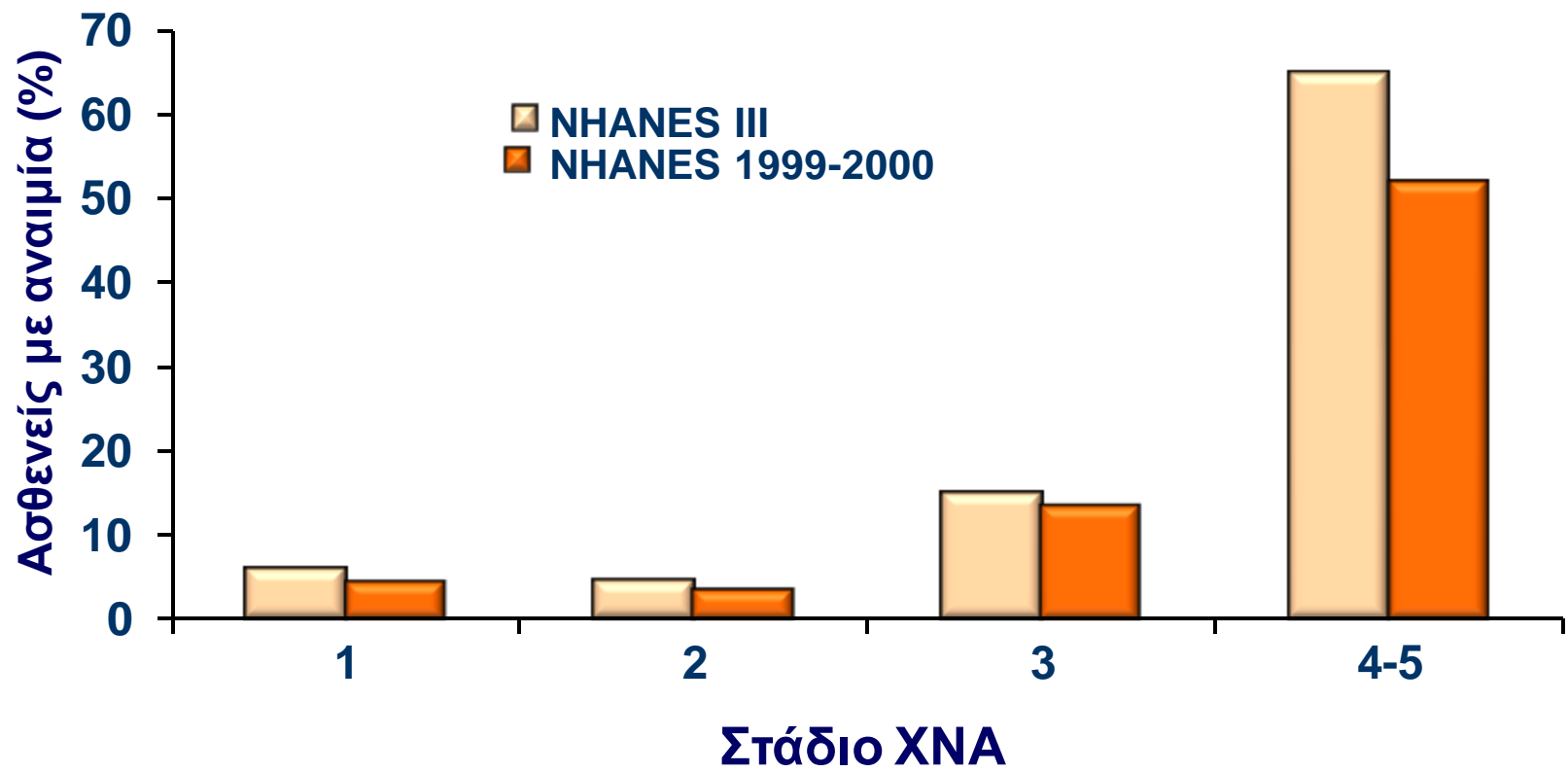

Καρδιαγγειακά & νεφρικά συμβάματα ανάλογα τον GFR και τη λευκωματουρία

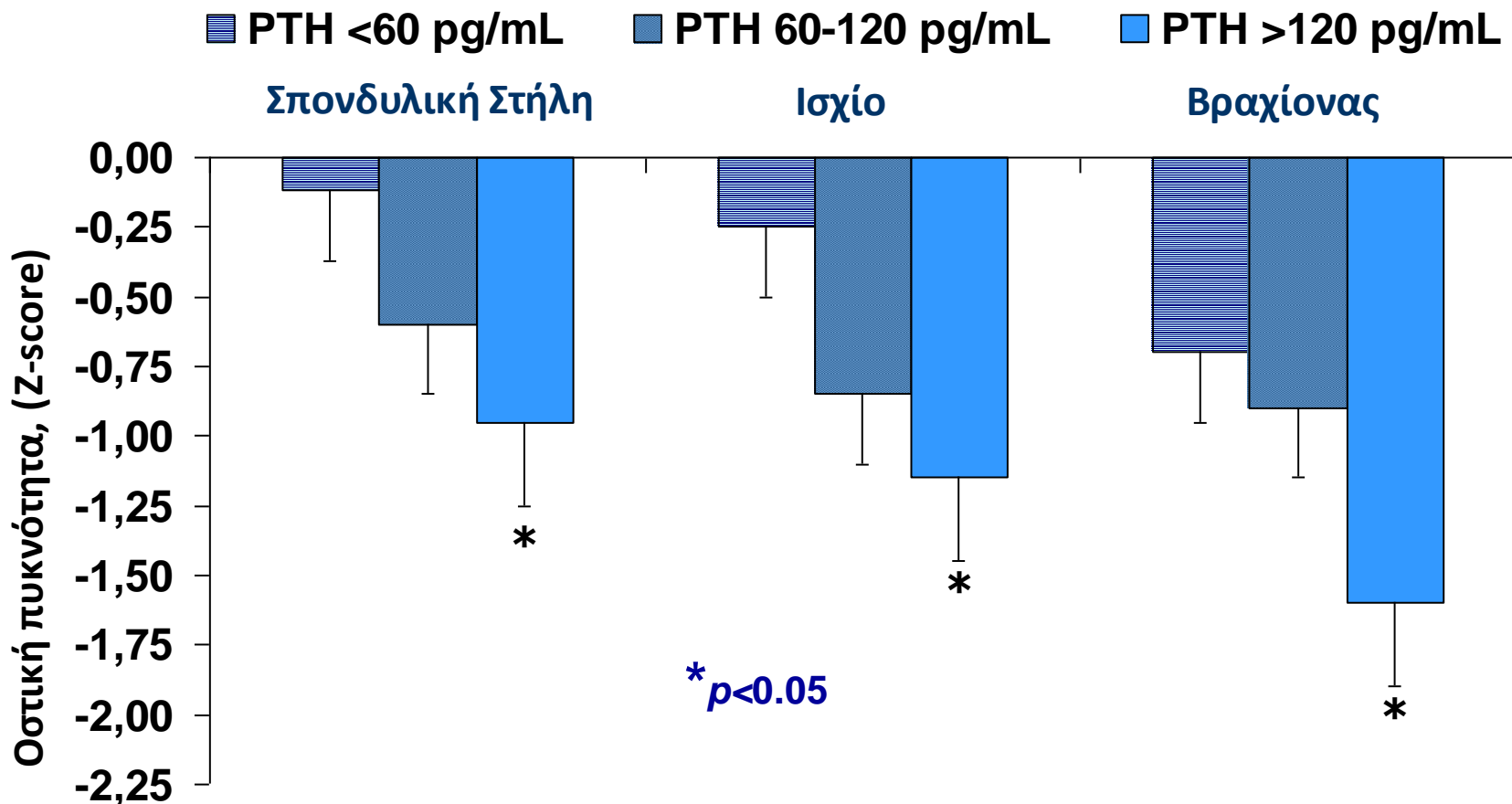

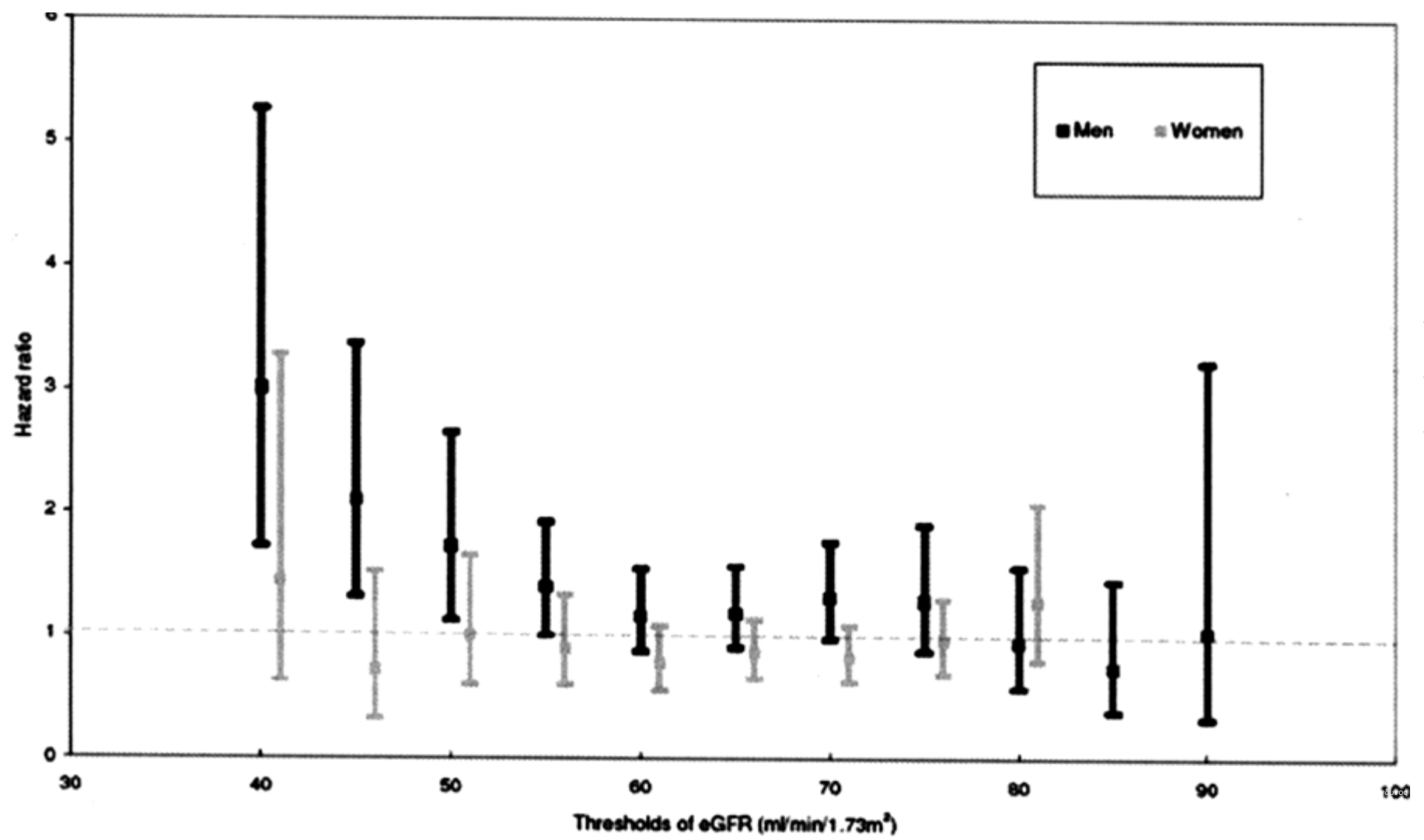
Επιπολασμός αναιμίας (άνδρες:Hb<13 g/dl & γυναίκες:Hb<12 g/dl) ανάλογα του σταδίου νεφρικής ανεπάρκειας

Η απώλεια οστικής μάζας σχετίζεται με τη σοβαρότητα του δευτεροπαθούς υπερπαραθυρεοειδισμού στα στάδια 3 & 4 της χρόνιας νεφρικής ανεπάρκειας

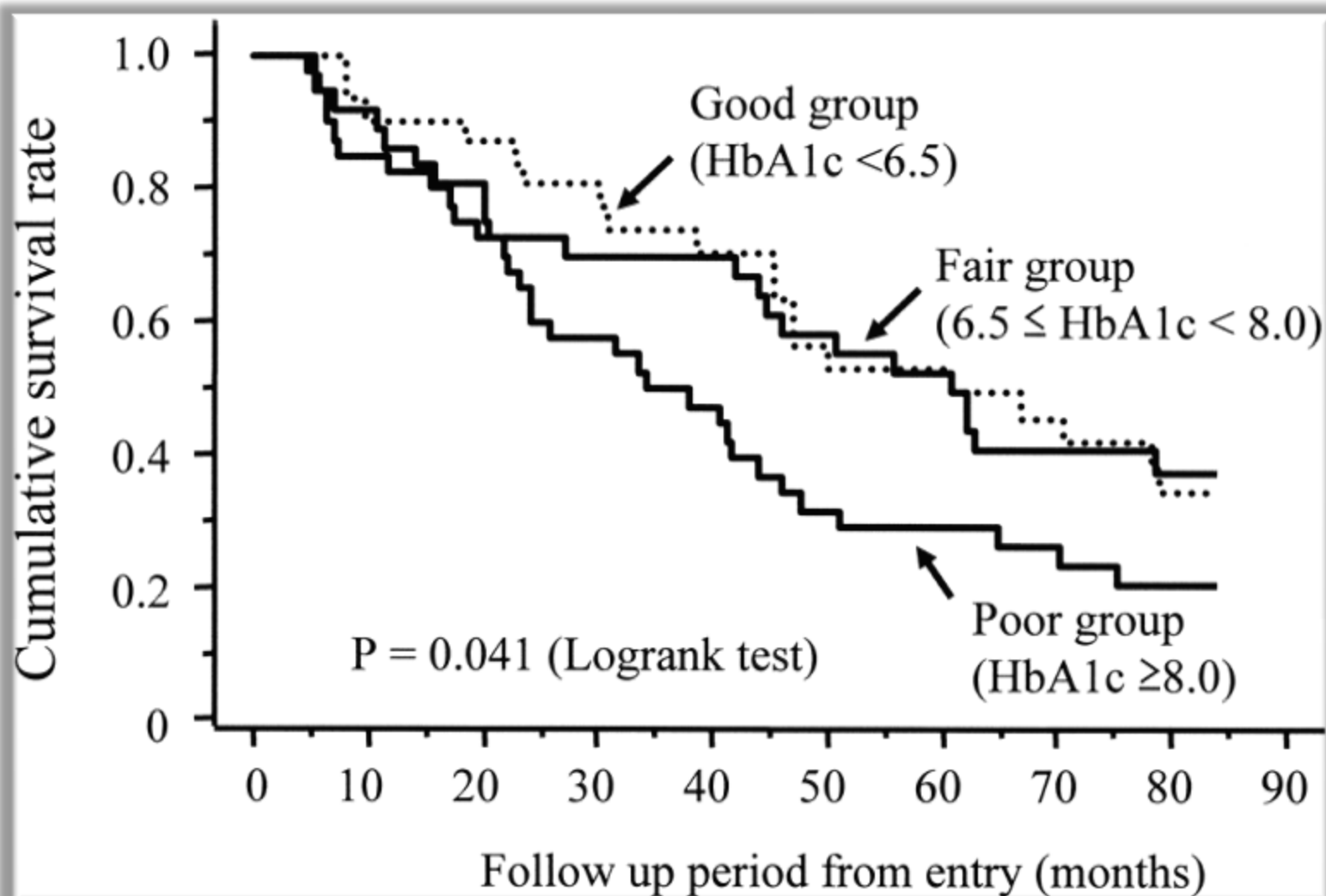
Ο σχετικός κίνδυνος εμφάνισης καρκίνου ανάλογα τον GFR

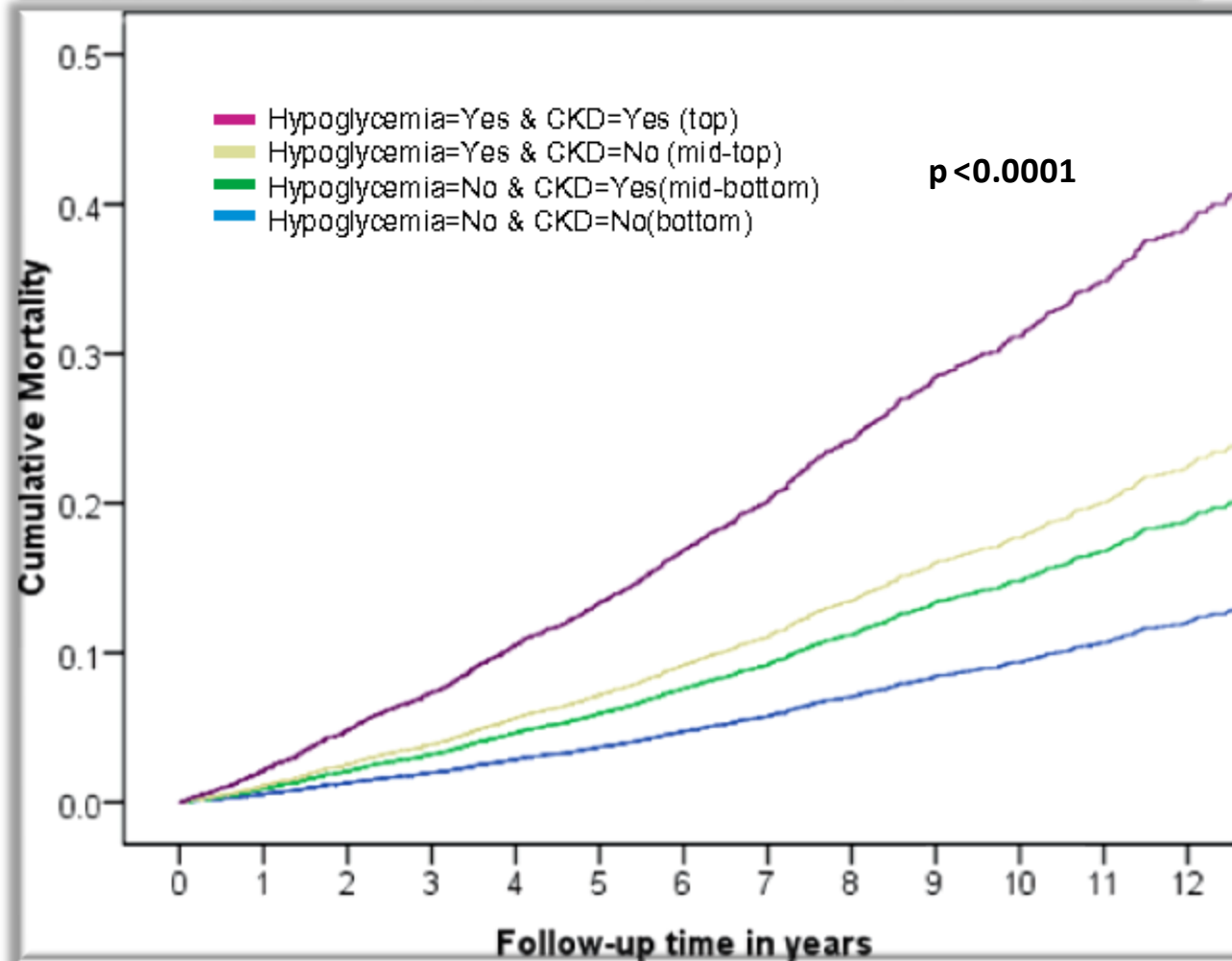
Ο καλός γλυκαιμικός έλεγχος μειώνει τις επιπλοκές,
συμπεριλαμβανομένης της νεφροπάθειας

Επιπλοκή	Μελέτη		
	DCCT A1C: (9 → 7%) N = 1441	Kumamoto (9 → 7%) N = 110	UKPDS (8 → 7%) N = 5102
Αμφιβληστροειδοπάθεια	↓ 76%	↓ 69%	↓ 17-21%
Νεφροπάθεια	↓ 54%	↓ 70%	↓ 24-33%
Νευροπάθεια	↓ 60%	—	—

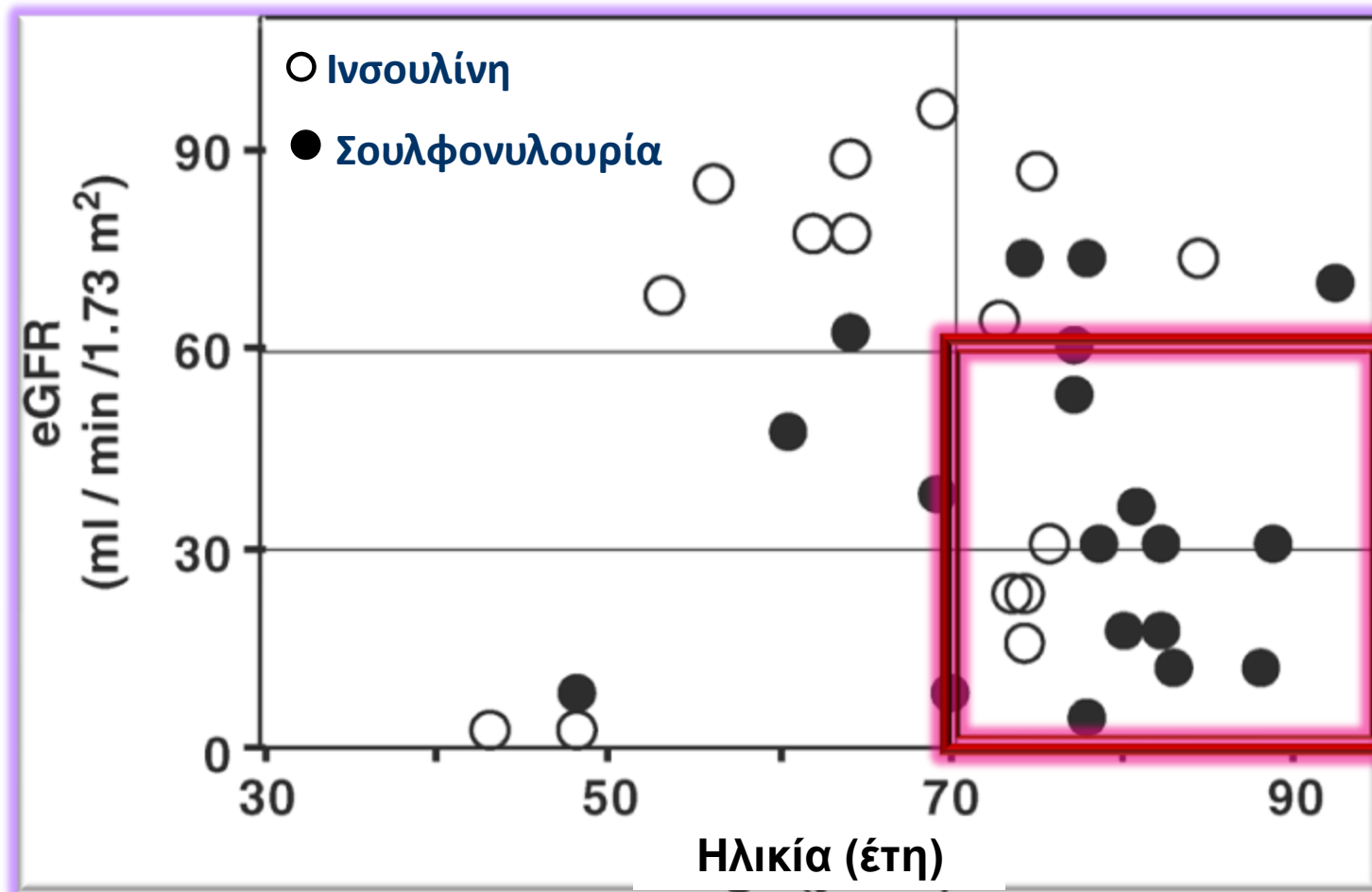
Αθροιστικές καμπύλες επιβίωσης διαβητικών με τελικό στάδιο ΧΝΑ, ανάλογα τη γλυκαιμική ρύθμιση

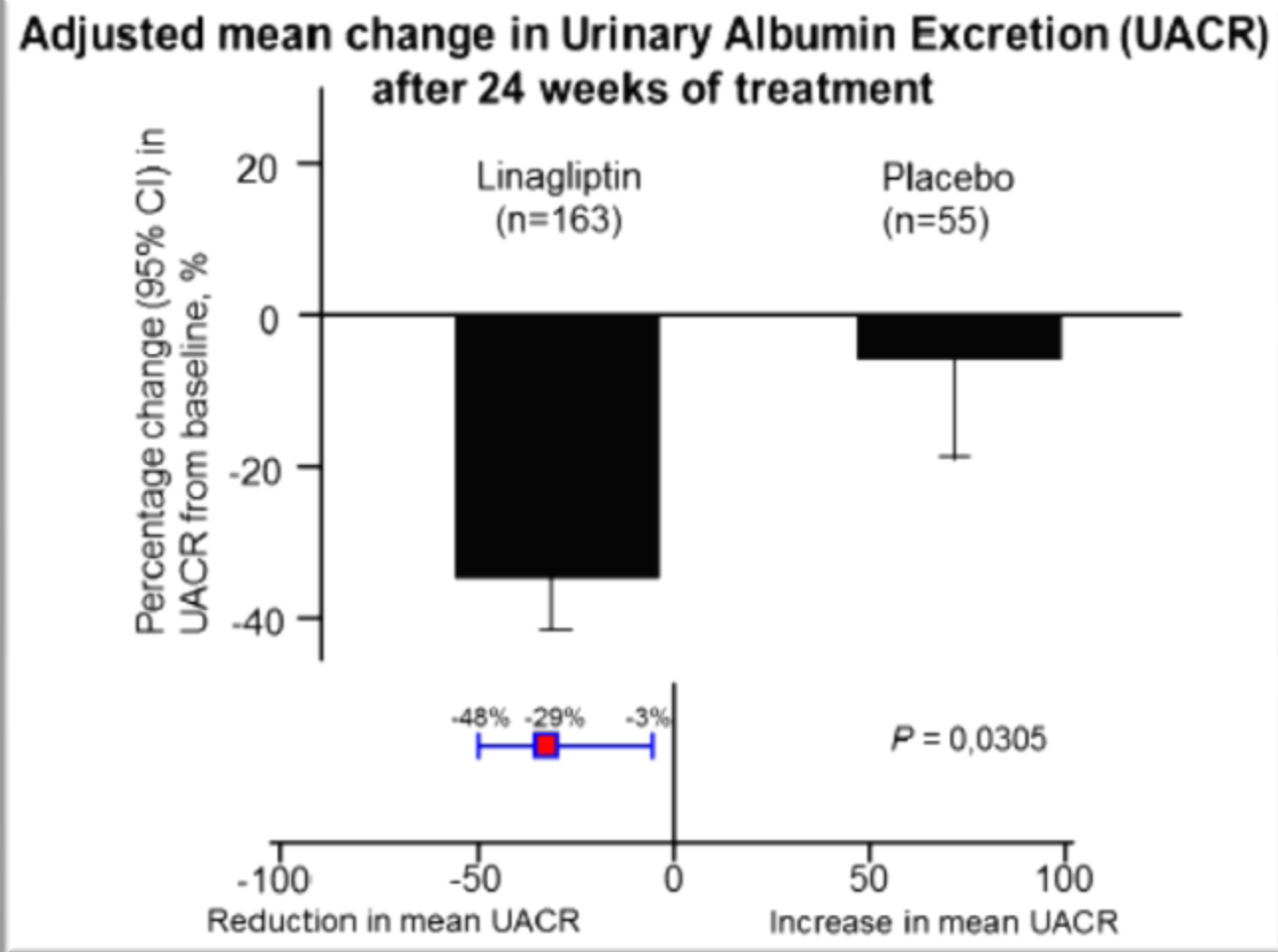
Αθροιστική επίπτωση θνητότητας από όλες τις αιτίες στρωματοποιημένη ανάλογα με την παρουσία νεφρικής ανεπάρκειας και υπογλυκαιμίας

Οι υπογλυκαιμίες σε ηλικιωμένους (>70 ετών) συμβαίνουν
συνηθέστερα στο 3^ο-5^ο στάδιο νεφρικής ανεπάρκειας

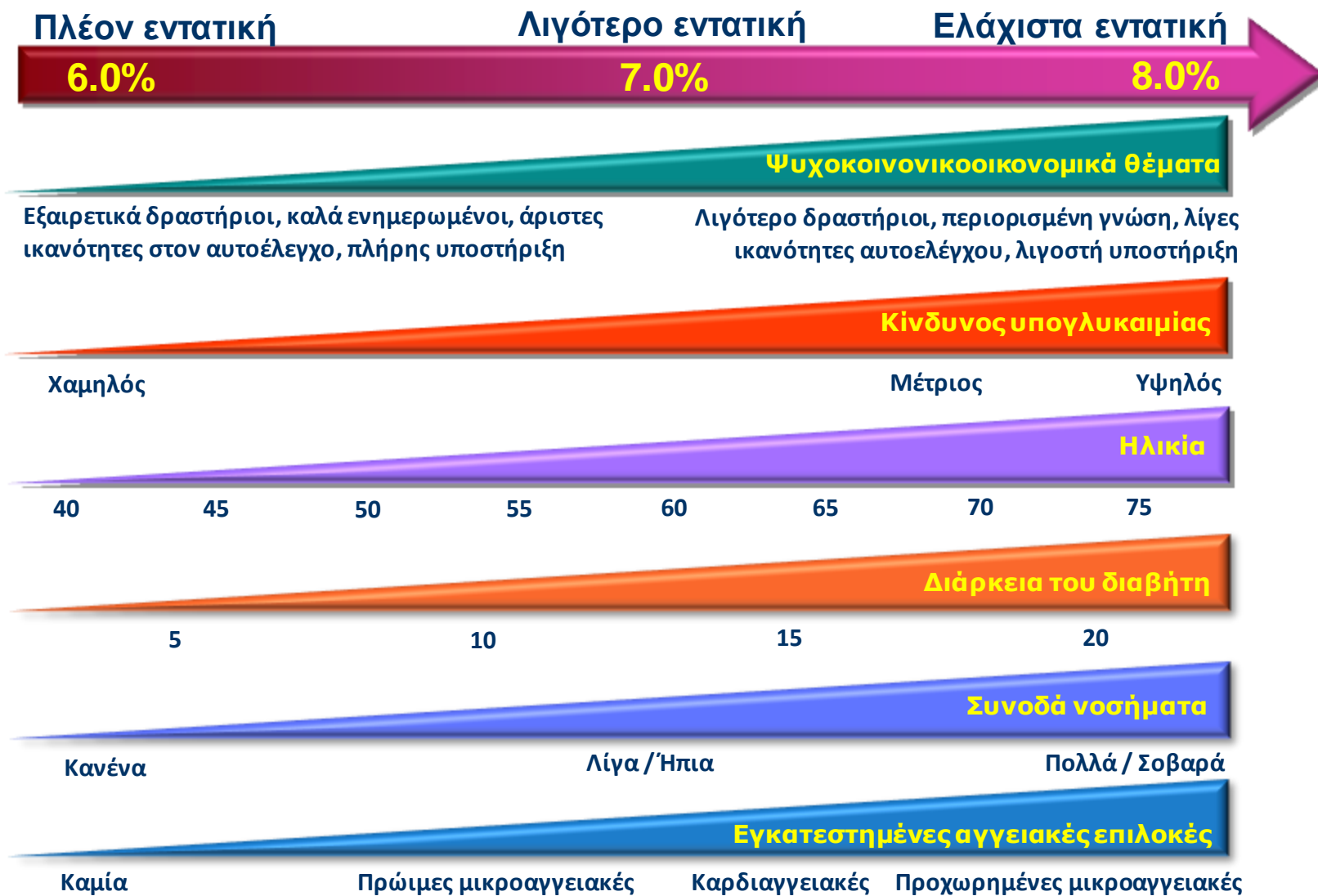

Η λιναγλιπτίνη δεν επιδεινώνει τη νεφρική απέκκριση αλβουμίνης

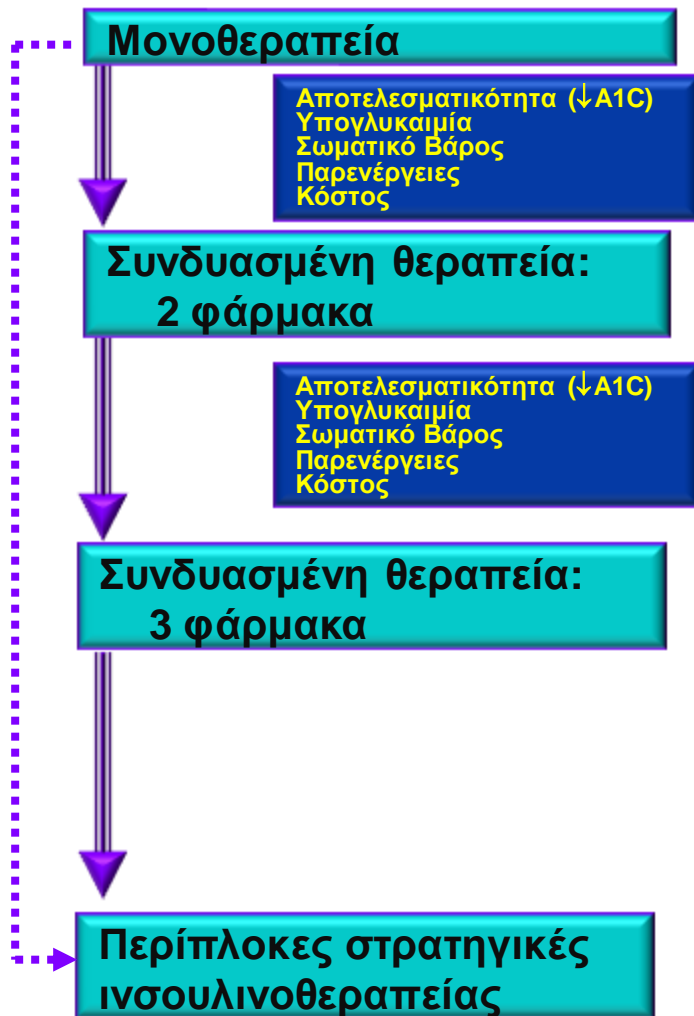

Εξατομίκευση των στόχων HbA1c στο σακχ. διαβήτη τύπου 2

ADA / EASD Position Statement

Healthy eating, weight control, increased physical activity

Metformin

- high
- low risk
- neutral/loss
- GI / lactic acidosis
- low

If needed to reach individualized HbA1c target after ~3 months, proceed to 2-drug combination (order not meant to denote any specific preference):

Metformin +	Metformin +	Metformin +	Metformin +	Metformin +
Sulfonylurea[†]	Thiazolidine-dione	DPP-4 Inhibitor	GLP-1 receptor agonist	Insulin (usually basal)
high	high	intermediate	high	highest
moderate risk	low risk	low risk	low risk	high risk
gain	gain	neutral	loss	gain
hypoglycemia [‡]	edema, HF, fx's [‡]	rare [‡]	GI [‡]	hypoglycemia [‡]
low	high	high	high	variable

If needed to reach individualized HbA1c target after ~3 months, proceed to 3-drug combination (order not meant to denote any specific preference):

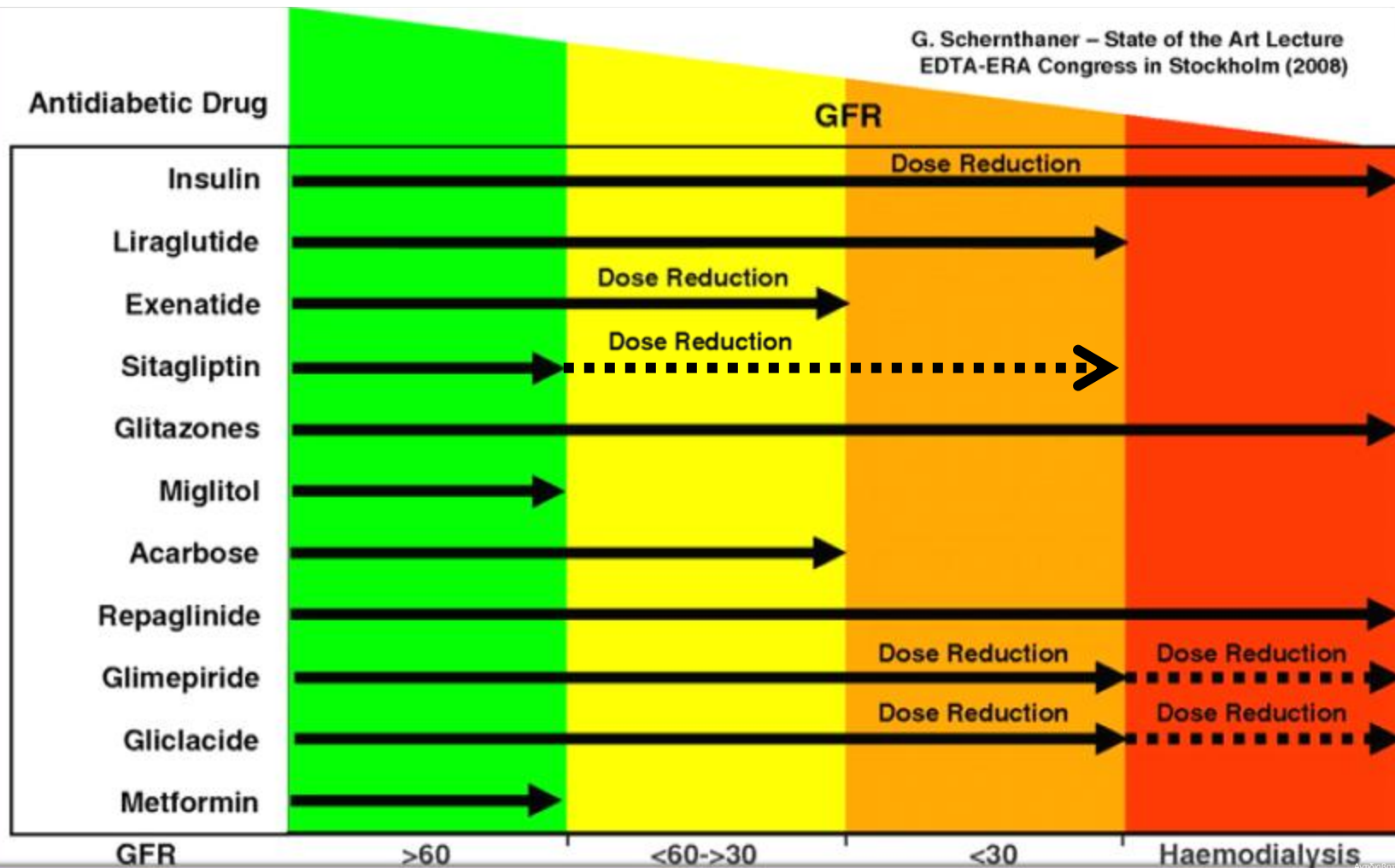
Metformin +	Metformin +	Metformin +	Metformin +	Metformin +
Sulfonylurea[†]	Thiazolidine-dione	DPP-4 Inhibitor	GLP-1 receptor agonist	Insulin (usually basal)
+ TZD	+ SU[†]	+ SU[†]	+ SU[†]	+ TZD
or DPP-4-i	or DPP-4-i	or TZD	or TZD	or DPP-4-i
or GLP-1-RA	or GLP-1-RA	or Insulin[§]	or Insulin[§]	or GLP-1-RA
or Insulin[§]	or Insulin[§]			

If combination therapy that includes basal insulin has failed to achieve HbA1c target after 3-6 months, proceed to a more complex insulin strategy, usually in combination with 1-2 non-insulin agents:

Insulin[#]
(multiple daily doses)

Αντιδιαβητική θεραπεία σε συνύπαρξη ΧΝΑ

G. Schernthaner – State of the Art Lecture
 EDTA-ERA Congress in Stockholm (2008)

Ανοσοδιαβητική βλάβη σε συνύπαρξη ΧΝΑ

Αντιδιαβητική αγωγή & προσαρμογή δοσολογίας των υπογλυκαιμικών φαρμάκων, σύμφωνα με τα στάδια της ΧΝΑ

	CKD-1	CKD-2	CKD-3	CKD-4	CKD-5ND	CKD-5D
Sulfonylureas	Metformin	No adjustments	1,5g-850 mg/day*	500 mg/day**	Consider carefully/Awaiting further data	
	Chlorpropamide	No adjustments	100-125 mg/day	To be avoided		
	Acetohexamide	To be avoided				
	Tolazamide	To be avoided				
	Tolbutamide	250mg, 1-3 times/day				To be avoided
	Glipizide	No adjustments				
	Glicazide	Start at low doses and dose titration every 1-4 weeks				
	Glyburide	To be avoided				
	Glimepiride	Reduce dosage to 1 mg/day				To be avoided
	Gliquidone	No adjustments				
Meglitinides	Repaglinide	No adjustments			Limited experience available	
	Nateglinide	No adjustments			Start at 60 mg/day	To be avoided
α-gluc inhibitors	Acarbose	No adjustments		Avoid if GFR<25mL/min	To be avoided	
	Miglitol	Limited experience available				
DPP-IV Inhibitors	Pioglitazone	No adjustments				
	Sitagliptin	No adjustments		Reduce to 50 mg/day	Reduce to 25 mg/day	
	Vildagliptin	No adjustments		Reduce to 50 mg/once daily		
	Saxagliptin	No adjustments		Reduce to 2,5 mg/once daily		
	Linagliptin	No adjustments				
	Alogliptin	No adjustments		Reduce to 12,5 mg/daily		
Incretin Mimetics	Exenatide	No adjustments	Reduce dose to 5 mcg/once to twice daily		To be avoided	
	Liraglutide	Limited experience available				
	Lixisenatide	No adjustments	Careful use if GFR 80-50 mL/min			No experience available
SGLT-2 Inhibitors	Pramlintide	Limited experience available				
	Dapagliflozin	Limited experience available				
	Canagliflozin	Reduced efficacy		Careful monitoring		To be avoided
	Empagliflozin	Limited experience available				

Τιτλοποίηση δόσης “ινκρετινικών” φαρμάκων σε ασθενείς με νεφρική δυσλειτουργία

	Recommended Dose	Dose Adjustment for Renal Impairment
Exenatide ¹	5 mcg twice daily; increase to 10 mcg based on clinical response	Moderate: Use with caution when initiating or escalating doses Severe/ESRD: Not recommended
Exenatide qwk ²	2 mg once weekly	Moderate: Use with caution Severe/ESRD: Not recommended
Liraglutide ³	0.6 mg once daily for 1 week, then 1.2 mg; can be increased to 1.8 mg	Use with caution; no dose adjustment recommended for renal impairment
Aloglitpin ⁴	25 mg once daily	Moderate: 12.5 mg once daily Severe/ESRD: 6.25 mg once daily
Linagliptin⁵	5 mg once daily	No dose adjustment recommended for renal impairment
Saxagliptin ⁶	2.5 mg or 5 mg once daily	Moderate or severe/ESRD: 2.5 mg once daily
Sitagliptin ⁷	100 mg once daily	Moderate: 50 mg once daily Severe/ESRD: 25 mg once daily
Vildagliptin ⁸	50 mg twice daily as monotherapy; 50 mg once daily in combination with SU	Moderate or severe/ESRD: 50 mg once daily

1. Exenatide Prescribing Information
4. Aloglitpin Prescribing Information.
7. Sitagliptin Prescribing Information.

2. Exenatide QW Prescribing Information
5. Linagliptin Prescribing Information.
8. Vildagliptin Summary of Product Characteristics.

Επιλογή αντιδιαβητικού φαρμάκου ανάλογα τη συνοσηρότητα

Co-morbid disease condition	Metformin	GLP-1 analogs	DPP-4 inhibitors	Insulin	Acarbose	Glitazones	SU	Glinides	Glycaemic control
Obesity (<i>BMI > 30 kg/m²</i>)	yes	yes	yes	O	yes	O	O	O	yes
Albuminuria (<i>>20 mg/g creatinine</i>)	O	O	O	O	O	O	O	O	yes
Impaired renal function (<i>CFR < 60 ml/min</i>)	no	(O) ²	(O) ²	yes	(O) ²	yes	(O) ²	yes	yes
Diabetic retinopathy (<i>Proven by fundoscopy</i>)	O	O	O	O	O	O	O	O	yes
Cardiovascular disease (<i>CAD, AMI, PCI, CABG</i>)	(yes) ³	(yes) ⁴	(yes) ⁴	(yes) ³	yes	(yes) ⁴	O	O	O
Cerebrovascular disease (<i>Stroke</i>)	(yes) ⁵	(yes) ⁴	(yes) ⁴	(yes) ³	yes	(yes) ⁴	O	O	O
Systolic heart failure (<i>EF <50%; NYHA ≥ II</i>)	(yes) ⁶ (no) ⁷	(yes) ⁴	(yes) ⁴	(O) ³	yes	no	O	O	O
Liver dysfunction	(yes) ⁸ (no) ⁹	O	O	O	O	O	no	no	O
Severe hypoglycaemia ¹ (<i>> 1/yr with 3rd party assistance</i>)	yes	(yes) ⁴	(yes) ⁴	O	yes	yes	O	O	O
Hospitalized patients	O ¹⁰	O	O	yes	O	O	O ¹⁰	O	O
Elderly (<i>> 65 years</i>)	yes	(yes) ⁴	(yes) ⁴	(yes) ³	O	O	O	O	O
Legend	recommended			neutral			contraindicated		
	yes	(yes)		O	(O)		(no)	no	

